

**UCHWAŁA NR XXVIII/212/2026
RADY MIEJSKIEJ W RYMANOWIE**

z dnia 27 lutego 2026 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Rymanów na lata 2026 - 2030.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 1153z późn. zm.) oraz art. 16b i art. 17 ust. 1 pkt 1, ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 1214 z późn. zm.),

**Rada Miejska w Rymanowie
uchwala co następuje:**

§ 1. przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Rymanów na lata 2026 - 2030 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gminy Rymanów.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Rymanowie

Józef Kijowski

Załącznik do uchwały nr XXVIII/212/2026
Rady Miejskiej w Rymanowie
z dnia 27 lutego 2026 r.

**Strategia Rozwiązywania Problemów
Społecznych
Gminy Rymanów
na lata 2026-2030**

Spis treści

WSTĘP	3
ROZDZIAŁ I – PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA STRATEGII	6
GŁÓWNE RAMY PRAWNE	6
POWIĄZANIE Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI WYŻSZEGO SZCZEBLA	7
ROZDZIAŁ II – PROCES USPOŁECZNIANIA I SŁOWNIK POJĘĆ	13
PROCES USPOŁECZNIANIA	13
SŁOWNIK POJĘĆ	13
ROZDZIAŁ III – CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA SPOŁECZNEGO	14
INFORMACJE OGÓLNE	14
STRUKTURA LUDNOŚCI	15
OŚWIATA	15
POMOC SPOŁECZNA.....	15
BEZROBOCIE	17
ROZDZIAŁ IV – DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	18
WPROWADZENIE	18
DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH – WNIOSKI	18
DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH – REKOMENDACJE	30
ROZDZIAŁ V – OCENA ZDOLNOŚCI REALIZACJI USŁUG SPOŁECZNYCH	35
ROZDZIAŁ VI – ANALIZA SWOT ORAZ DANE PROSPEKTYWNE	37
ANALIZA SWOT	37
DANE PROSPEKTYWNE (OKREŚLENIE PODSTAW WIZJI STRATEGII)	45
ROZDZIAŁ VII – CELE GŁÓWNE, CELE SZCZEGÓŁOWE I ICH REALIZACJA	48
WIZJA ORAZ MISJA	48
CELE GŁÓWNY ORAZ STRATEGICZNE	49
CELE OPERACYJNE I ICH REALIZACJA	50
ROZDZIAŁ VIII – PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ	62
ROZDZIAŁ IX – SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKTUALIZACJI STRATEGII	64
PODMIOTY ZARZĄDZAJĄCE REALIZACJĄ STRATEGII	64
RAMY FINANSOWE STRATEGII.....	64
INSTRUMENTY REALIZACJI STRATEGII	66
MONITORING I OCENA WDRAŻANIA STRATEGII	66
ZAŁĄCZNIK – WYKAZ PODMIOTÓW EKONOMII SPOŁECZNEJ	68

Wstęp

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, każda gmina w Polsce ma obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Podstawową intencją tworzenia strategii jest wskazanie działań o charakterze planistycznym, których głównym celem jest dążenie do integracji osób (mieszkańców) i rodzin zamieszkujących daną gminę, ze szczególnym uwzględnieniem grup ryzyka. Wskazana integracja ma w tym kontekście szerokie – społeczne znaczenie, które należy definiować jako dążenie do zespolenia i zharmonizowania mieszkańców danej społeczności lokalnej, poprzez intensyfikację ich kontaktów. Szczególną uwagę w procesie konsolidacji społecznej zwraca się na osoby, które chcą zmieniać siebie oraz swoje otoczenie, jak również osoby dotknięte różnego rodzaju dysfunkcjami.

Warto przytoczyć definicję pojęcia „problemy społeczne”. W ujęciu R. Marisa są to: „ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą liczbę ludności, przez silne grupy, bądź przez charyzmatyczne jednostki, oraz które mogą być rozwiązane czy też którym można jakoś zaradzić”¹. Z kolei, według K. Fryszackiego, warunkiem determinującym zaistnienie problemu społecznego jest stan świadomości. Pojawiające się i narastające poczucie niepokoju, zagrożenia, sprzeciwu to mechanizm identyfikowania problemów oraz nadawania im społecznego charakteru². W świetle tych definicji muszą pojawić się cztery istotne elementy, aby można było mówić o problemie społecznym:

- problem społeczny jest zjawiskiem niepożądanym,
- wywołuje krytykę znacznej liczby ludzi,
- jest zjawiskiem możliwym do przezwyciężenia, • można go przezwyciężyć przez zbiorowe działanie.

Gmina tworzy Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych przy wykorzystaniu posiadanej infrastruktury, poprzez jej rozbudowę, bądź wykorzystanie infrastruktury należącej do innych podmiotów w drodze porozumień. Szczególne znaczenie ma także współpraca z podmiotami niepublicznymi, w tym organizacjami pozarządowymi.

W rozwiązywaniu problemów społecznych najbardziej efektywna w perspektywie ostatnich lat jest nauka niezbędnych umiejętności do radzenia sobie z problemami. To właśnie ta metoda będzie podstawą realizacji celów strategicznych. U wielu osób, zwłaszcza w okresie transformacji ustrojowej i gospodarczej, następuje spiętrzenie problemów prowadzące do apatii, wycofania się, alienacji. W konsekwencji bardzo

często pożądane staje się stworzenie profesjonalnego systemu edukacji i aktywizacji obywatelskiej ze szczególnym uwzględnieniem udziału społeczeństwa w spotkaniach

¹ K. Fryszacki, Socjologia problemów społecznych, Warszawa 2009, s. 20.

² K. Fryszacki, Problemy społeczne [w:] Encyklopedia socjologii, tom III, Warszawa 2000, s. 205.

integracyjno-kulturalnych. Kolejnym obszarem projektowania działań rozwiązujących problemy społeczne jest pomoc społeczna oraz przeciwdziałanie przemocy domowej. Część osób, mimo pomocy w wyżej wymienionych obszarach, dalej ma problemy. Przyczyną takiego stanu są najczęściej problemy związane z nadużywaniem środków psychoaktywnych (alkohol bądź narkotyki).

Wobec powyższego, uznać należy iż w polskich realiach problemami społecznymi, jakie najczęściej i najsilniej dają o sobie znać są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Problemy te wymagają różnego rodzaju działań oraz indywidualnego podejścia. Nie sposób jednak nie dostrzec, że część z nich może się wzajemnie przenikać i łączyć. Priorytetem jest oczywiście przeciwdziałanie tego rodzaju zagrożeniom, ale także podejmowanie działań prowadzących do ograniczania tych problemów w miejscach, gdzie one już występują. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w środowisku lokalnym powinna zatem zajmować się działaniem w następujących obszarach:

- edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej,
- pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy domowej, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym,
- wsparcie dla rodzin w sferze opiekuńczo-wychowawczej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

Osoba lub rodzina „z problemami”, której udzielono pomocy w tych obszarach, będzie bardziej zmotywowana do aktywności w życiu społecznym z adekwatnym poczuciem wartości i miała świadomość współodpowiedzialności za rozwiązywanie problemów, które ją dotyczą.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego. W ogólnym rozumieniu oznacza sposób osiągania wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji, polityki społecznej. Istotą strategii jest zatem dochodzenie do porozumienia społecznego, minimalizując sytuacje konfliktowe. Jest to formuła kształtowania strategii elastycznych, otwartych i dynamicznych wobec przyszłości.

Reasumując, można stwierdzić, że strategia stanowi instrument umożliwiający podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji polityki długofalowej określają cele strategiczne i zadania związane z ich realizacją. Działania i decyzje zarówno w najbliższym okresie, jak i decyzje w dalszym okresie powinny być podejmowane na podstawie niniejszej Strategii. Trzeba jednak zaznaczyć, że Strategia jest dokumentem „żywym”, co wynika ze zmienności oraz stopnia nasilenia poszczególnych problemów społecznych.

Rozdział I – Podstawy prawne opracowania Strategii

Główne ramy prawne

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2025 r. poz. 1214 ze zm.). Ustawa ta określa:

- 1) zadania w zakresie pomocy społecznej,
- 2) rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich przydzielania,
- 3) organizacje pomocy społecznej,
- 4) zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Według ustawy pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości.

Są to m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153 ze zm.);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151 ze zm.);
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2025 r., poz. 1208 ze zm.);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 49);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1673);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r., poz. 1939 ze zm.);
- ustawa z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia (Dz. U. z 2025 r. poz. 620 ze zm.);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 1718);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r., poz. 913 ze zm.);
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego

- (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 917);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2024 r., poz. 1461 z zm.);
 - ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2025 r., poz. 1338 ze zm.);
 - ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2024 r., poz. 1576 ze zm.);
 - ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2025 r., poz. 438 ze zm.);
 - ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1335);
 - ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2025 r., poz. 881 ze zm.);
 - ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym (Dz. U. z 2023 r., poz. 1429 ze zm.);
 - ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1512).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji Strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej czy budownictwa socjalnego.

Powiązanie z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla

Niniejsza Strategia jest głównym narzędziem realizacji polityki społecznej i socjalnej oraz dokumentem wdrażającym politykę lokalną, a w wyniku tego dokumentem wypełniającym politykę regionalną i krajową. Poniżej przedstawiono sprzężenie niniejszego dokumentu z wybranymi dokumentami strategicznymi wyższego szczebla, włączając te, które wydaje Unia Europejska.

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 jest dokumentem ukazującym główne tendencje, wyzwania i schematy rozwoju społeczno- gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania Państwa. Najistotniejszym zadaniem Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju jest poprawa jakości życia obywateli. W zgodzie z wykonaną diagnozą przygotowaną na potrzeby sporządzenia Długookresowej Strategii, rozwój Polski winien odbywać się w trzech strategicznych obszarach w sposób równoczesny, które to obszary zostały podzielone na osiem części:

w obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:

1. Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna.

2. Polska Cyfrowa.
3. Kapitał ludzki.
4. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

w obszarze równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski.

1. Rozwój regionalny.
2. Transport.

w obszarze efektywności i sprawności państwa:

1. Kapitał społeczny.
2. Sprawne państwo.

Narodowy Program Zdrowia 2021-2025 (z przedłużeniem na rok 2026)

Celem strategicznym Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025 (dalej jako: NPZ), jest zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu. Przy realizacji NPZ niezbędne jest uwzględnienie wpływu skutków zdrowotnych wywołanych przez epidemię COVID-19 na zdrowie populacji. Choroba ta przyczyniła się do największego kryzysu zdrowotnego w Rzeczypospolitej Polskiej po zakończeniu II wojny światowej. Z uwagi na jej specyfikę (niezależnie od konieczności nieustannego jej przeciwdziałania i zwalczania skutków) niezbędne jest zintensyfikowanie działań mających na celu promowanie zdrowia, ograniczanie narażenia na czynniki ryzyka chorób cywilizacyjnych. Epidemia COVID-19, nakładając się na epidemię przewlekłych chorób niezakaźnych, powoduje efekt negatywnej synergii. Tym bardziej istotna jest konieczność podjęcia kompleksowych, a także zgodnych z aktualną wiedzą naukową, interwencji w obszarze zdrowia publicznego, wszelkimi dostępnymi narzędziami.

Cele operacyjne NPZ obejmują:

1. Profilaktykę nadwagi i otyłości.
2. Profilaktykę uzależnień.
3. Promocję zdrowia psychicznego.
4. Zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne.
5. Wyzwania demograficzne.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Głównym powodem opracowania, a następnie wdrożenia Narodowej Strategii Integracji Społecznej (dalej jako: NSIS) było przystąpienie Polski do realizacji drugiego z zadania Strategii Lizbońskiej UE, stawiającego na unowocześnienie europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz pokonywanie izolacji społecznej. Analizując zmiany, jakie zaszły w wyniku transformacji ustrojowej, niezwykle istotne działanie strategiczne państwa powinno

stanowić tworzenie warunków kształtowania kapitału społecznego. Rozwój kapitału społecznego, w tym umiejętności do kooperacji oraz rozwiązywania problemów społecznych, obliuguje do wzrostu zaangażowania obywateli, a także wymaga takiej polityki państwa, która będzie spójna.

Marginalizowanie społeczne wynika przede wszystkim z niekorzystnych warunków ekonomicznych, dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność, choroby, uzależnienia. Realizowanie koncepcji Narodowej Strategii będzie możliwe dzięki wdrożeniu strategii i programów w kwestii integracji społecznej na poziomie lokalnym, zatem przyjęcie Strategii umożliwi realizację założeń zawartych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030

Cel główny Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 stanowi wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków, który odnosi się do zagadnień jednego z obszarów wpływających na osiągnięcie celów SOR: Kapitał ludzki i społeczny. Jest on również powiązany z realizacją działań wskazanych w poszczególnych obszarach dla wszystkich trzech celów szczegółowych Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Cel główny doprecyzowują trzy cele szczegółowe:

1. Cel szczegółowy 1: Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne;
2. Cel szczegółowy 2: Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich;
3. Cel szczegółowy 3: Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia solidarności społecznej

Działania przewidziane w KPRES ujęto w czterech obszarach tematycznych.

- Solidarna wspólnota lokalna. Obszar ten dotyczy współpracy podmiotów ekonomii społecznej z administracją publiczną, a w szczególności samorządową. Przewidziane w nim działania pozwolą zmienić zasady współpracy między samorządem a podmiotami ekonomii społecznej tak, aby mieszkańcy wspólnot samorządowych mieli dostęp do lepiej zaplanowanych i dopasowanych do indywidualnych potrzeb usług społecznych, świadczonych w szczególności przez podmioty działające lokalnie.
- Solidarny rynek pracy. W tym obszarze zebrane zostały działania dotyczące reintegracji społecznej i zawodowej realizowanej przez różne podmioty ekonomii społecznej (np.: CIS, KIS, WTZ, ZAZ przedsiębiorstwa społeczne). Określone zostały również warunki niezbędne do uzyskania statusu przedsiębiorstwa społecznego oraz najważniejsze instrumenty wsparcia zatrudnienia w tych podmiotach. Wszystkie te działania przyczynią się do zwiększenia szans na pracę i pełniejsze uczestnictwo w życiu

społecznym dla osób w szczególnej sytuacji życiowej (np. bezrobotnych, niepełnosprawnych, ubogich).

- Konkurencyjna przedsiębiorczość społeczna. Obszar ten obejmuje działania, dzięki którym podmioty ekonomii społecznej będą mogły efektywniej konkurować z innymi przedsiębiorcami i wzmacniać swoją samodzielność. Dzięki temu bardziej stabilne będą miejsca pracy tworzone w tych podmiotach. W KPRES przewidziano m.in. dedykowane dla podmiotów ekonomii społecznej wsparcie doradcze, pożyczki, a także działania wspierające powstawanie sieci i partnerstw.
- Solidarne społeczeństwo. W tym obszarze znalazły się działania edukacyjne i promujące ekonomię społeczną. Będą one skierowane w szczególności do osób młodych. Ponadto przewidziano także upowszechnianie wiedzy o ekonomii społecznej wśród przedstawicieli władz publicznych.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030

Głównym celem przyjętej polityki publicznej w perspektywie do roku 2030 jest redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Określone w dokumencie priorytety i działania koncentrują się na obszarach:

- przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży,
- przeciwdziałania bezdomności,
- rozwijania usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- wspierania osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej,
- wspierania integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Celem głównym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (dalej jako: KSRR) jest efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co stworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Dookreśla on zatem II cel szczegółowy SOR – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 będzie realizowany w oparciu o trzy uzupełniające się cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;
- Cel szczegółowy II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;
- Cel szczegółowy III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część szczegółowa)

Zintegrowana Strategia Umiejętności (dalej jako: ZSU) została opracowana z uwzględnieniem: wymogów wynikających z Umowy Partnerstwa, rekomendacji raportu „Strategia Umiejętności OECD: Polska” oraz założeń Nowego Europejskiego Programu na rzecz Umiejętności.

Obszary oddziaływania w ramach ZSU 2030 (część szczegółowa):

1. Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i osób dorosłych.
2. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry zarządzające.
3. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące.
4. Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną.
5. Rozwijanie i wykorzystanie umiejętności w miejscu pracy.
6. Doradztwo zawodowe.
7. Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną.
8. Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.

Każdy z obszarów oddziaływania zawiera tematy i kierunki działań, a także katalog podmiotów, które będą zaangażowane w realizację strategii. ZSU stanowi ramy strategiczne polityki na rzecz rozwoju umiejętności niezbędnych do wzmocnienia kapitału społecznego, włączenia społecznego, wzrostu gospodarczego i osiągnięcia wysokiej jakości życia.

Narodowy Program Mieszkaniowy

Narodowy Program Mieszkaniowy to dokument strategiczno-programowy, który wyznacza główne kierunki realizacji polityki mieszkaniowej państwa w perspektywie do 2030 r. Program określa priorytety polityki mieszkaniowej państwa oraz podstawowe narzędzia służące rozwiązywaniu problemów mieszkaniowych w Polsce. Nie koncentruje się przy tym wyłącznie na zachętach w postaci publicznego finansowania inicjatyw promieszkaniowych. Z uwagi na różnorodne wyzwania stojące przed władzami publicznymi i innymi podmiotami działającymi na rzecz rozwoju zasobów mieszkaniowych, Program przewiduje rozwiązania umożliwiające zaangażowanie w cel poprawy dostępności mieszkań i warunków zamieszkiwania potencjału całego rynku mieszkaniowego, zarówno inwestorów publicznych, jak i prywatnych.

Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 została przyjęta przez Sejmik Województwa Podkarpackiego Uchwałą Nr XXVII/458/20 w dniu 28 września 2020 roku.

Strategia jest podstawowym dokumentem, określającym ramy dla kolejnych dokumentów strategicznych i dokumentów programowych na poziomie wojewódzkim, takich jak między innymi Regionalne Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027 czy Regionalna Strategia Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2021–2030.

Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 to strategia regionu, która opiera się na utrzymaniu korzystnej trajektorii rozwojowej regionu i stopniowym niwelowaniu różnicowań rozwojowych na poziomie subregionalnym, a także wzroście spójności wewnątrzregionalnej i poziomie życia mieszkańców.

W dokumencie Strategii wytyczono 4 obszary tematyczne działań na poziomie województwa. Są to:

- 1) Gospodarka i nauka.
- 2) Kapitał ludzki i społeczny (gdzie wśród priorytetów wskazano m.in. na kwestie społeczeństwa obywatelskiego i kapitału społecznego, problem wyłączenia społecznego, aktywny styl życia, rynek pracy a także politykę zdrowotną).
- 3) Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska.
- 4) Dostępność usług.

Rozdział II – Proces uspołeczniania i słownik pojęć

Proces uspołeczniania

Uspołecznienie procesu planowania strategicznego jest wymogiem Unii Europejskiej i wiąże się w praktyce z zastosowaniem w procesie planowania co najmniej dwóch z czterech niżej podanych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- **programowanie** – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie gmin i powiatów,
- **subsydiarność** – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu,

- **partnerstwo** – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej.
- **koncentracja** – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.

W niniejszej Strategii zostały uwzględnione wszystkie 4 zasady.

Słownik pojęć

WIZJA - dokąd zmierzamy, kim chcemy się stać, w imię jakich wartości działamy

MISJA – sens naszego istnienia i działania

PRIORYTETY – najważniejsze cele, pierwszoplanowa sprawa (zgodnie z nomenklaturą NSRR)

CELE (KIERUNKI STRATEGICZNE) – opisują pożądane zmiany struktury powiązań i jakości w podsystemach rozwoju

ZADANIA – upodmiotowiony harmonogram działań (programów, czasów).

Rozdział III – Charakterystyka środowiska społecznego

Informacje ogólne

Gmina Rymanów liczy 15 140 mieszkańców, z czego 51,2% stanowią kobiety, a 48,8% mężczyźni. W latach 2002-2024 liczba mieszkańców zmalała o 2,5%. Średni wiek mieszkańców wynosi 42,0 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa podkarpackiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Mieszkańcy gminy Rymanów zawarli w 2024 roku 40 małżeństw, co odpowiada 2,6 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa podkarpackiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. 28,2% mieszkańców gminy Rymanów jest stanu wolnego, 58,7% żyje w małżeństwie, 4,2% mieszkańców jest po rozwodzie, a 8,7% to wdowy/wdowcy.

Gmina Rymanów ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -55. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -3,63 na 1000 mieszkańców gminy Rymanów. W 2024 roku urodziło się 95 dzieci, w tym 50,5% dziewczynek i 49,5% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,71 i jest nieznacznie mniejszy od

średniej dla województwa oraz większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

W 2024 roku zarejestrowano 115 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 178 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Rymanów -63. W tym samym roku 2 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 26 wymeldowań za granicę – daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące -24.

56,9% mieszkańców gminy Rymanów jest w wieku produkcyjnym, 19,9% w wieku przedprodukcyjnym, a 23,2% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Powierzchnia gminy wynosi 166,6 km².

W zasobach Gminy znajduje się 30 mieszkań komunalnych.

Dopełnieniem informacji dot. charakterystyki Gminy jest kolejny Rozdział, poświęcony diagnozie problemów społecznych.

Struktura ludności

Struktura ludności gminy Rymanów zaprezentowana została w formie tabelarycznej, z podziałem na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny oraz poprodukcyjny.

Tabela 1 Struktura ludności gminy

Grupa wiekowa	2023	2024
Wiek przedprodukcyjny (0-14 lat)	2521	2384
Wiek produkcyjny (15-59/64 lata)	9704	9411
Wiek poprodukcyjny (powyżej 60/65 lat)	3540	3587

Oświata

Na terenie Gminy Rymanów funkcjonuje 8 publicznych szkół podstawowych i ponadpodstawowych, 4 przedszkola (w tym jedno niepubliczne), a także Zespół Żłobków Gminy Rymanów.

	2023	2024
Przedszkola, oddziały przedszkolne lub punkty przedszkolne	665	638
Szkoły podstawowe	1294	1361
Szkoła ponadpodstawowa	498	464

Pomoc społeczna

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rymanowie (dalej: GOPS) realizuje ustawowe zadania pomocy społecznej, wspierając osoby i rodziny w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych. Celem jest pomoc w zaspokojeniu niezbędnych potrzeb oraz umożliwienie życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. Ośrodek podejmuje działania na rzecz życiowego usamodzielnienia klientów i ich integracji ze społecznością lokalną, dobierając rodzaj i formę świadczenia adekwatnie do okoliczności uzasadniających pomoc. W praktyce oznacza to zarówno wsparcie finansowe, jak i usługi opiekuńcze czy poradnictwo, mające przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu.

Tabela 2 Informacje na temat udzielanej pomocy społecznej.

Kategoria	2023	2024
Liczba rodzin	280	275
Liczba osób w rodzinach	709	718

Źródło: Sprawozdania Ośrodka Pomocy Społecznej

Tabela 3 Informacje na temat pomocy społecznej według powodów jej udzielania

Kategoria	Liczba gospodarstw domowych	
	2023	2024
Ubóstwo	101	83
Sieroctwo	0	0
Ochrona macierzyństwa	38	36
Bezrobocie	42	31
Bezdomność	6	6
Niepełnosprawność	88	81
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	12	8

Długotrwała lub ciężka choroba	90	86
Przemoc domowa	1	
Alkoholizm	20	19
Narkomania	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	5	2
Sytuacja kryzysowa	0	0
Zdarzenie losowe	0	3

Źródło: Sprawozdania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Poza GOPS, na terenie gminy Rymanów funkcjonują:

- Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Zespół Interdyscyplinarny. **Bezrobocie**

Tabela 4 Informacje o bezrobociu

Kategoria	2023		2024	
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
Bezrobotni	248	120	268	129

Rozdział IV – Diagnoza Problemów Społecznych

Wprowadzenie

Na terenie gminy Rymanów w 2025 r. przeprowadzono badania wśród mieszkańców, których rezultatem jest Diagnoza Problemów Społecznych Gminy Rymanów – w badaniu udział wzięło łącznie 906 osób (w tym: 318 dorosłych mieszkańców, 476 uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, a także 112 przedstawicieli instytucji).

Badania obejmowały analizę takich zagadnień jak: problematyka uzależnień (alkoholizm, narkomania, uzależnienia behawioralne), zjawisko przemocy (przemoc domowa, rówieśnicza oraz cyberprzemoc), problem ubóstwa i bezrobocia, a także kwestie związane ze sytuacją osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów.

Z uwagi na obszerny charakter obu dokumentów, w dalszej części niniejszego Rozdziału przedstawiono jedynie wnioski zawarte w tych dokumentach.

Diagnoza Problemów Społecznych – wnioski

Badanie dorosłych mieszkańców gminy

Spożywanie alkoholu wśród dorosłych mieszkańców gminy

Analiza wyników badania wskazuje, że większość dorosłych mieszkańców gminy charakteryzuje się umiarkowanym podejściem do spożywania alkoholu. Najliczniejszą grupę respondentów stanowią osoby deklarujące całkowitą abstynencję (34,28%) oraz osoby spożywające alkohol sporadycznie, kilka razy w roku (31,76%). Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że 13,21% badanych sięga po alkohol kilka razy w miesiącu, a łącznie 5,66% respondentów deklaruje spożywanie alkoholu raz w tygodniu lub częściej, co może wskazywać na podwyższone ryzyko występowania problemów zdrowotnych i społecznych.

Wśród rodzajów spożywanego alkoholu dominują piwo i cydr (41,63%), następnie wino (35,41%) oraz wódka (22,49%). Alkohol najczęściej spożywany jest podczas spotkań towarzyskich u znajomych (51,92%) oraz w domu (49,04%), co potwierdza jego silne powiązanie z relacjami społecznymi i życiem prywatnym mieszkańców. Niepokojącym zjawiskiem jest fakt, że 23% respondentów deklaruje, iż przynajmniej sporadycznie było świadkami prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu, co uzasadnia konieczność dalszego prowadzenia działań profilaktycznych i edukacyjnych w tym zakresie.

Używanie narkotyków i innych substancji psychoaktywnych

Wyniki badania wskazują, że używanie narkotyków i innych substancji psychoaktywnych wśród dorosłych mieszkańców gminy ma charakter marginalny. Zdecydowana większość

respondentów (95,6%) deklaruje brak doświadczeń związanych z zażywaniem tego typu środków. Jednocześnie 4,4% badanych przyznaje się do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi.

W grupie osób mających takie doświadczenia najczęściej wskazywane są konopie indyjskie (71,43%). Jako główne powody sięgania po substancje psychoaktywne respondenci wskazywali chęć relaksu i przyjemności (50%), ciekawość (28,57%) oraz wpływ grupy rówieśniczej (28,57%). Zdecydowana większość mieszkańców nie potrafi ocenić dostępności narkotyków w miejscu zamieszkania (82,7%), a 91,82% deklaruje brak wiedzy na temat miejsc ich zakupu, co może świadczyć o ograniczonej skali zjawiska w środowisku lokalnym.

Przemoc domowa i przemoc w środowisku lokalnym

Badanie pokazuje, że przemoc domowa nie jest zjawiskiem powszechnym, jednak jej skala wymaga uwzględnienia w lokalnej polityce społecznej. Ponad 16% respondentów deklaruje, że zna osobę doświadczającą przemocy w rodzinie, natomiast około 21% badanych nie potrafi jednoznacznie ocenić, czy przemoc taka występuje w ich otoczeniu.

Doświadczenia osobiste związane z przemocą deklaruje 20,75% respondentów, w tym część osób wskazuje na występowanie takich sytuacji w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Najczęściej wskazywaną formą przemocy jest przemoc psychiczna (75,76%), a następnie przemoc fizyczna (34,85%). Jednocześnie 91,82% badanych deklaruje, że nie stosowało przemocy wobec innych osób. W przypadku doświadczenia przemocy respondenci najczęściej wskazywali Policję (41,82%) oraz rodzinę (41,19%) jako potencjalne źródła pomocy, co potwierdza znaczenie instytucjonalnych i nieformalnych form wsparcia.

Cyberprzemoc i bezpieczeństwo w Internecie

Zjawisko cyberprzemocy stanowi istotny problem społeczny wśród dorosłych mieszkańców gminy. Doświadczenia związane z co najmniej jedną formą cyberprzemocy deklaruje 46% respondentów. Najczęściej wskazywanymi formami są wyłudzenia pieniędzy (24,84%), włamania na konta internetowe (19,18%) oraz podszywanie się pod inne osoby (14,47%).

Jednocześnie zdecydowana większość badanych (91,82%) deklaruje, że nie stosowała cyberprzemocy wobec innych osób. Skala doświadczeń cyberprzemocy wskazuje na konieczność podejmowania systematycznych działań edukacyjnych z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu oraz ochrony danych osobowych.

Uzależnienia behawioralne i korzystanie z nowych technologii

Wyniki badania wskazują na rosnące znaczenie uzależnień behawioralnych w życiu mieszkańców gminy. Wiedzę na temat uzależnień behawioralnych deklaruje 50,63% respondentów, natomiast 49,37% nie posiada wystarczającej wiedzy w tym zakresie.

Z urządzeń elektronicznych codziennie korzysta 78,62% badanych, a niemal połowa respondentów (48,11%) wskazuje, że w ich otoczeniu występuje problem uzależnienia od telefonu komórkowego. Trudności w funkcjonowaniu bez telefonu deklaruje 45,7% mieszkańców, natomiast 6,53% badanych określa siebie jako osoby zdecydowanie uzależnione od tego typu urządzeń. Dane te wskazują na potrzebę prowadzenia działań profilaktycznych i edukacyjnych dotyczących higieny cyfrowej.

Problemy społeczne i ocena warunków życia w gminie

Respondenci wskazują, że głównymi przyczynami trudnych warunków życia mieszkańców są niezaradność życiowa (53,46%), alkoholizm (52,2%) oraz bezrobocie (40,25%). W opinii badanych ubóstwo wynika przede wszystkim z uzależnień (71,07%), braku pracy (58,18%) oraz chorób i problemów zdrowotnych (49,06%).

Ogólna ocena warunków życia w gminie jest umiarkowanie pozytywna - łącznie ponad 61% respondentów ocenia je jako dobre lub raczej dobre. Jednocześnie 64,47% badanych wskazuje na niewystarczający dostęp do placówek ochrony zdrowia, co stanowi jeden z kluczowych obszarów wymagających interwencji samorządu lokalnego.

Badanie uczniów klas 4-6

Problem spożywania alkoholu wśród uczniów

Wyniki badania wskazują, że zdecydowana większość uczniów klas IV–VI nie miała kontaktu z alkoholem. Aż 91,63% badanych deklaruje, że nigdy nie próbowało napojów alkoholowych, natomiast 8,37% uczniów przyznało, że miało takie doświadczenie. Choć odsetek ten jest relatywnie niski, należy zwrócić uwagę na bardzo wczesny wiek inicjacji alkoholowej wśród części dzieci.

W grupie uczniów, którzy próbowali alkoholu, ponad połowa (54,55%) wskazała, że pierwszy kontakt z alkoholem nastąpił w wieku 8 lat lub wcześniej. Pozostali respondenci deklarowali wiek 9–10 lat (22,73%) oraz 11–12 lat lub więcej (22,73%). Najczęściej pierwsze doświadczenia z alkoholem miały miejsce „przez pomyłkę” (50%), jednak część uczniów wskazywała także na spożycie alkoholu podczas uroczystości rodzinnych – zarówno za zgodą dorosłych (13,64%), jak

i bez ich wiedzy (9,09%), bądź na poczęstowanie przez rodziców lub opiekunów (9,09%). Dane te wskazują na potrzebę wzmocnienia działań edukacyjnych skierowanych do rodziców i opiekunów w zakresie odpowiedzialności dorosłych za wczesną inicjację alkoholową dzieci.

Problem nikotynowy i e-papierosy

Badanie pokazuje, że problem palenia tradycyjnych papierosów wśród uczniów klas IV–VI ma obecnie niewielką skalę. Zdecydowana większość uczniów (95,44%) deklaruje, że nigdy nie paliła papierosów. Jednocześnie 4,56% badanych przyznało się do jednorazowych lub sporadycznych prób palenia, a 0,38% uczniów deklaruje, że zdarza im się palić często.

Wśród uczniów, którzy mieli kontakt z papierosami, najczęściej pierwsze próby miały miejsce w wieku 11–12 lat lub później (50%), jednak co czwarty uczeń wskazywał wiek 8 lat lub mniej (25%) oraz 9–10 lat (25%). Zjawisko to, mimo niewielkiej skali, wymaga stałego monitorowania.

Znaczna część uczniów posiada wiedzę na temat e-papierosów – 73,38% respondentów deklaruje, że wie, czym są e-papierosy. Jednocześnie 17,1% uczniów wskazuje, że osoby w ich wieku palą e-papierosy, a ponad połowa badanych (52,85%) nie potrafi jednoznacznie ocenić skali tego zjawiska. Zdecydowana większość uczniów (96,89%) nie korzysta z e-papierosów, jednak niewielki odsetek deklaruje ich sporadyczne używanie (łącznie 3,1%).

Warto podkreślić, że aż 39,9% uczniów nie potrafi ocenić, czy e-papierosy są bezpieczniejsze od tradycyjnych papierosów, a 25,91% nie wie, czy są one uzależniające. Dane te wskazują na wyraźne braki w wiedzy i potrzebę prowadzenia systematycznej edukacji zdrowotnej już na etapie wczesnoszkolnym.

Narkotyki i inne substancje psychoaktywne

Problem używania narkotyków, dopalaczy i leków w celach pozamedycznych wśród uczniów klas IV–VI ma charakter marginalny. Zdecydowana większość badanych uczniów (99,62%) deklaruje, że nigdy nie próbowała tego typu substancji. Jedynie 0,38% respondentów przyznało się do takiego doświadczenia.

Jedyny przypadek kontaktu z substancjami psychoaktywnymi dotyczył bardzo wczesnego wieku inicjacji - 8 lat lub mniej. Substancja została pozyskana przez Internet (100%), a motywacją do jej zażycia była przyjemność lub relaksacja. Jednocześnie większość uczniów wykazuje wysoki poziom świadomości zagrożeń – 84,79% respondentów uważa, że zażywanie narkotyków i dopalaczy jest szkodliwe dla zdrowia („zdecydowanie tak” – 65,78%, „raczej tak”

– 19,01%). Wyniki te potwierdzają skuteczność dotychczasowych działań profilaktycznych, które powinny być konsekwentnie kontynuowane.

Przemoc rówieśnicza i doświadczenia przemocy

Badanie wskazuje, że problem przemocy wśród uczniów klas IV–VI jest istotnym zagadnieniem społecznym. Doświadczenia przemocy deklaruje 32,32% badanych uczniów, natomiast 67,68% nie miało takich doświadczeń. Uczniowie jako główne czynniki sprzyjające agresji i przemocy wskazują uzależnienia od substancji psychoaktywnych (61,98%), problemy zdrowia psychicznego, w tym depresję i stany lękowe (48,67%), a także zazdrość i zaborczość (41,44%) oraz wpływ Internetu i gier komputerowych (40,68%).

Najczęściej osobami stosującymi przemoc wobec uczniów są koledzy i koleżanki ze szkoły (38,82%) oraz znajomi i przyjaciele (24,71%). Dominującą formą przemocy jest przemoc psychiczna (60%) oraz fizyczna (51,76%), co wskazuje na konieczność wzmacniania działań profilaktycznych w środowisku szkolnym.

Jednocześnie 20,15% uczniów przyznaje, że zdarzyło im się stosować przemoc wobec innych, najczęściej wobec rówieśników szkolnych (45,28%) oraz rodzeństwa. Dane te wskazują na potrzebę rozwijania kompetencji społecznych, umiejętności radzenia sobie z emocjami oraz rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy.

Cyberprzemoc i bezpieczeństwo w Internecie

Znaczna część uczniów potrafi poprawnie zidentyfikować zjawisko cyberprzemocy, jednak aż 26,62% nie posiada w tym zakresie wiedzy. Doświadczenia cyberprzemocy deklaruje 25,48% badanych uczniów, przy czym najczęściej wskazywane formy to wyzywanie i wulgaryzmy (15,21%) oraz ośmieszanie i poniżanie (10,65%).

Większość uczniów (88,59%) deklaruje, że nigdy nie stosowała cyberprzemocy wobec innych, jednak niewielki odsetek przyznaje się do zachowań agresywnych w sieci. Wyniki te wskazują na potrzebę dalszej edukacji w zakresie bezpiecznego korzystania z Internetu oraz reagowania na przemoc cyfrową.

Uzależnienia behawioralne i korzystanie z nowych technologii

Zdecydowana większość uczniów klas IV–VI (91,25%) nie wie, czym są uzależnienia behawioralne. Jednocześnie nowe technologie stanowią istotny element ich codziennego funkcjonowania – 65,78% uczniów korzysta z urządzeń elektronicznych codziennie, a 36,78% spędza w Internecie ponad 3 godziny dziennie poza nauką.

Ponad 50% uczniów wskazuje trudności związane z korzystaniem z telefonu komórkowego - 43,41% deklaruje, że trudno byłoby im funkcjonować bez telefonu, a 6,98% uważa się za osoby zdecydowanie uzależnione. Jednocześnie 22,81% uczniów doświadczyło odrzucenia lub dyskryminacji z powodu braku dostępu do urządzeń elektronicznych, co wskazuje na nowe obszary wykluczenia społecznego w środowisku szkolnym.

Badanie uczniów klas 7-8 oraz klas ponadpodstawowych

Problem spożywania alkoholu wśród uczniów

Wyniki badania wskazują, że kontakt z alkoholem występuje w tej grupie częściej niż wśród młodszych uczniów. 15,49% badanych uczniów deklaruje, że próbowało napojów alkoholowych przed ukończeniem 18 roku życia, natomiast 84,51% wskazuje brak takich doświadczeń. Dane te potwierdzają, że choć większość uczniów unika alkoholu, to zauważalna grupa młodzieży podejmuje próby inicjacji alkoholowej.

Wśród uczniów, którzy próbowali alkoholu, najczęściej pierwszy kontakt następował w wieku 13–14 lat (36,36%), jednak istotny odsetek wskazuje również bardzo wczesną inicjację (10 lat i mniej – 30,3%, 11–12 lat – 27,27%). Świadczy to o tym, że część młodzieży podejmuje zachowania ryzykowne już na wczesnym etapie dorastania, co uzasadnia potrzebę wczesnej profilaktyki.

Okoliczności pierwszego kontaktu z alkoholem wskazują na zróżnicowane źródła i sytuacje ryzyka. Najczęściej młodzież wskazywała spożycie „przez pomyłkę” (21,21%), lecz istotne są również sytuacje związane z kontaktem ze znajomymi poza domem (15,15%), imprezami towarzyskimi (9,09%) oraz dostępem do alkoholu w środowisku rodzinnym – za zgodą dorosłych (12,12%) lub w wyniku poczęstowania przez rodziców/opiekunów (12,12%). Wyniki te wskazują na potrzebę wzmocnienia działań edukacyjnych również wobec dorosłych, ponieważ część inicjacji ma miejsce w środowisku domowym.

Należy podkreślić, że wśród uczniów pijących alkohol aż 42,42% wskazuje, że spożywało go w ostatnim miesiącu, a 27,27% w ostatnim roku. Ponadto 28,57% uczniów deklaruje, że w ciągu ostatnich 30 dni zdarzyło im się bardzo mocno upić, co jest wskaźnikiem poważnych zachowań ryzykownych. Jednocześnie 78,95% uczniów nie doświadczyło negatywnych konsekwencji picia alkoholu w ostatnich 12 miesiącach, jednak pozostałe osoby wskazywały problemy takie jak konflikty z rodzicami (10,53%), problemy zdrowotne lub bójki (10,53%), zniszczenie lub utratę rzeczy (10,53%) czy problemy z przyjaciółmi (10,53%). Dane te wskazują, że choć skala konsekwencji nie dotyczy większości, w populacji uczniów istnieje grupa szczególnie zagrożona.

W ocenie dostępności alkoholu dla osób nieletnich niemal 29,11% uczniów uznaje, że zdobycie alkoholu w miejscowości byłoby łatwe, przy czym 46,48% nie potrafi tego ocenić. Może to

oznaczają zarówno brak bezpośredniej styczności z problemem, jak i niedostateczną świadomość mechanizmów dostępności, co również przemawia za działaniami edukacyjnymi.

Problem nikotynowy i e-papierosy

Badanie wskazuje, że papierosy tradycyjne oraz e-papierosy stanowią widoczny obszar ryzyka w badanej grupie młodzieży. Choć 83,57% uczniów deklaruje, że nigdy nie paliło papierosów, to 5,16% wskazuje palenie regularne, a kolejne 11,26% przyznaje się do prób jednorazowych lub wielokrotnych (raz – 5,16%, kilka razy – 5,63%, często – 0,47%). Oznacza to, że ok. 16% badanych miało kontakt z papierosami.

Wiek pierwszego kontaktu z papierosami koncentruje się głównie w przedziale 13–14 lat (54,29%), jednak aż 22,86% respondentów wskazuje, że sięgnęło po papierosy w wieku 10 lat i mniej. Dane te świadczą o konieczności prowadzenia działań profilaktycznych już na wczesnym etapie edukacji.

W odniesieniu do e-papierosów wyniki są szczególnie niepokojące. 89,67% uczniów deklaruje, że wie czym są e-papierosy, a aż 63,87% wskazuje, że osoby w ich wieku palą e-papierosy. Jednocześnie 13,61% uczniów przyznaje się do ich używania, w tym 7,33% deklaruje korzystanie codziennie. Wśród młodzieży występują także braki w ocenie ryzyka – 38,74% uczniów nie potrafi ocenić, czy e-papierosy są bezpieczniejsze od tradycyjnych papierosów, a 19,9% nie wie, czy są uzależniające. Dane te wskazują na potrzebę intensyfikacji działań profilaktycznych i edukacyjnych w zakresie nikotynizmu oraz uzależnień od e-papierosów.

Problem narkotykowy i inne substancje psychoaktywne

W badanej grupie młodzieży zjawisko kontaktu z narkotykami i innymi substancjami psychoaktywnymi ma ograniczoną skalę, jednak jest zauważalne i wymaga dalszego monitorowania. 3,29% uczniów deklaruje, że próbowało narkotyków, dopalaczy lub leków w celach niemedycznych, natomiast 96,71% takich doświadczeń nie posiada.

Wiek inicjacji jest zróżnicowany - po 28,57% wskazuje wiek 10 lat i mniej, 11–12 lat oraz 13–14 lat, a 14,29% wskazuje wiek 18 lat i więcej. Wśród substancji wskazywanych jako pierwsze najczęściej pojawiają się konopie oraz leki o zastosowaniu niemedycznym (po 40%), natomiast poszczególne przypadki obejmują również substancje silnie uzależniające i wysokiego ryzyka (np. amfetamina, dopalacze, heroina). Choć dane procentowe dotyczą niewielkiej grupy, ich charakter jakościowy wskazuje na ryzyko kontaktu z substancjami o szczególnie negatywnych konsekwencjach zdrowotnych.

W opinii uczniów dostępność narkotyków w miejscowości jest trudna do jednoznacznego określenia - 57,75% wskazuje „nie wiem”, 31,92% „trudne”, a 10,33% „łatwe”. Większość badanych nie zna miejsc zakupu substancji (82,55%), jednak część wskazuje Internet (10,85%) oraz znajomość konkretnych osób (6,6%). Dane te wymagają wzmocnienia działań profilaktycznych, zwłaszcza w zakresie zagrożeń związanych z dostępem online.

Jednocześnie pozytywnym wynikiem jest wysoka świadomość szkodliwości substancji psychoaktywnych - 87,79% uczniów ocenia je jako szkodliwe dla zdrowia („zdecydowanie tak” – 69,95%, „raczej tak” – 17,84%).

Przemoc i przemoc rówieśnicza

Wyniki badania wskazują, że problem przemocy jest istotnym wyzwaniem społecznym wśród młodzieży. Doświadczenie przemocy deklaruje 36,15% uczniów, natomiast 63,85% nie miało takiego doświadczenia. Najczęstszymi osobami stosującymi przemoc są rówieśnicy ze szkoły (55,84%) oraz znajomi i przyjaciele (36,36%), co jednoznacznie wskazuje na dominację przemocy rówieśniczej.

Najczęściej wskazywane formy przemocy obejmują przemoc fizyczną (61,04%) oraz przemoc psychiczną (50,65%). Szczególnie istotne jest również wskazanie na występowanie przemocy o charakterze seksualnym – 14,29% uczniów, którzy doświadczyli przemocy, deklaruje dotykanie w miejsca intymne, a 22,08% wskazuje zaniedbanie w sytuacji potrzeby opieki.

Ponadto 26,29% uczniów przyznaje, że zdarzyło im się stosować przemoc wobec innych, najczęściej wobec kolegów i koleżanek ze szkoły (55,36%) oraz znajomych (42,86%). Wśród form stosowanej przemocy dominuje przemoc fizyczna (73,21%) oraz przemoc psychiczna (44,64%). Wyniki te wskazują na potrzebę podejmowania systemowych działań profilaktycznych w środowisku szkolnym, ukierunkowanych na rozwój kompetencji społecznych, mediacje rówieśnicze, kształtowanie postaw empatii oraz skuteczne procedury interwencji.

Warto również podkreślić, że 38,5% uczniów uważa, iż w ich szkole występuje problem przemocy między uczniami, a 34,74% nie potrafi tego ocenić. Oznacza to, że temat przemocy szkolnej jest zauważany przez młodzież i wymaga działań budujących poczucie bezpieczeństwa.

Cyberprzemoc i bezpieczeństwo cyfrowe

W badanej grupie uczniów obserwuje się znaczną świadomość tego, czym jest cyberprzemoc, jednak wciąż występują luki w wiedzy - 15,96% uczniów nie potrafi jej zdefiniować. Najczęściej

cyberprzemoc kojarzona jest z naśmiewaniem się z kogoś w Internecie (73,24%) oraz publikowaniem obraźliwych treści (59,15%).

Jednocześnie cyberprzemoc jest zjawiskiem relatywnie częstym: 40,85% uczniów doświadczyło przynajmniej jednej formy przemocy w Internecie, a 59,15% nie miało takich doświadczeń. Najczęściej wskazywano wyzywanie i wulgaryzmy (29,11%), rosyłanie ośmieszających materiałów (14,08%), ośmieszanie i poniżanie (14,08%) oraz grożenie i włamanie na konta (po 10,33%). Z kolei 15,49% uczniów przyznaje się do stosowania cyberprzemocy wobec innych, co wymaga zintensyfikowania działań wychowawczych i edukacyjnych w zakresie odpowiedzialności prawnej i społecznej w środowisku cyfrowym.

Uzależnienia behawioralne i funkcjonowanie w świecie cyfrowym

Wyniki badania wskazują, że 79,34% uczniów nie wie, czym są uzależnienia behawioralne, co oznacza istotne braki edukacyjne w zakresie współczesnych zagrożeń.

Jednocześnie korzystanie z urządzeń elektronicznych ma charakter powszechny – 84,98% uczniów korzysta z nich codziennie. Czas spędzany w Internecie poza nauką jest znaczący: 34,81% spędza w sieci 3–6 godzin dziennie, 16,02% 6–10 godzin, a 10,5% powyżej 10 godzin dziennie.

Najczęstszymi powodami korzystania z Internetu są kontakt ze znajomymi (77,61%), słuchanie muzyki (72,14%), media społecznościowe (70,15%) oraz oglądanie treści wideo (63,18%). Jednocześnie połowa uczniów (50,75%) deklaruje, że nie identyfikuje u siebie objawów problemowego korzystania z Internetu, jednak zauważalny odsetek wskazuje takie sygnały, jak brak snu z powodu Internetu (18,41%), zapominanie o obowiązkach (16,92%), ukrywanie czasu spędzanego online (16,92%) czy spadek efektywności nauki (14,93%). Dane te wskazują na realne ryzyko rozwoju uzależnień cyfrowych.

Ponadto 51,23% uczniów deklaruje, że trudno byłoby im funkcjonować bez telefonu, a 7,39% uważa się za osoby zdecydowanie uzależnione. Jednocześnie 23,94% uczniów doświadczyło odrzucenia lub dyskryminacji z powodu braku dostępu do urządzeń elektronicznych, co wskazuje na nowy typ wykluczenia społecznego w środowisku szkolnym.

Zdrowie psychiczne i zaburzenia odżywiania

Badanie wskazuje także na częściowe braki w wiedzy młodzieży dotyczące zaburzeń odżywiania. 52,58% uczniów zna pojęcie anoreksji, natomiast aż 47,42% nie potrafi go określić. W przypadku bulimii brak wiedzy deklaruje 61,03% uczniów, a jedynie 38,97% zna to pojęcie. Z kolei 53,52% uczniów deklaruje znajomość zjawiska kompulsywnego objadania się,

natomiast 46,48% nie potrafi go zdefiniować. Dane te wskazują na potrzebę wzmocnienia edukacji zdrowotnej w zakresie zdrowia psychicznego, obrazu ciała oraz zaburzeń odżywiania.

Badanie przedstawicieli instytucji pomocowych

Najbardziej widoczne problemy społeczne w ocenie instytucji pomocowych

W opinii przedstawicieli instytucji pomocowych najbardziej widocznym problemem społecznym na terenie wykonywania obowiązków służbowych są uzależnienia behawioralne. Problem ten wskazało 72,32% respondentów, co czyni go najczęściej identyfikowanym wyzwaniem społecznym. W dalszej kolejności ankietowani wskazywali na nikotynizm (41,96%) oraz alkoholizm (41,07%), co potwierdza utrzymującą się skalę problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych.

Istotnym problemem pozostaje również przemoc rówieśnicza w środowisku szkolnym, na którą wskazało 32,14% badanych. Znacznie rzadziej wymieniano przemoc domową (11,61%) oraz narkomanię (8,04%). Różnorodność wskazań potwierdza złożony charakter problemów społecznych, z jakimi stykają się pracownicy instytucji pomocowych w codziennej pracy zawodowej.

Przyczyny występowania problemów społecznych

Zdaniem przedstawicieli instytucji pomocowych główną przyczyną występowania problemów społecznych jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, wskazana przez 50% respondentów. Kolejnym istotnym czynnikiem jest niezaradność życiowa (44,64%), która w połączeniu z ograniczonymi kompetencjami wychowawczymi może prowadzić do pogłębiania się dysfunkcji rodzinnych.

Znaczącą rolę odgrywa również alkoholizm (38,39%) oraz bezrobocie (20,54%). Respondenci wskazywali także na przemoc domową (15,18%) oraz samotne wychowywanie dzieci (14,29%) jako czynniki sprzyjające narastaniu problemów społecznych. Uzyskane wyniki wskazują na konieczność prowadzenia działań systemowych, obejmujących zarówno wsparcie rodzin, jak i działania profilaktyczne oraz edukacyjne.

Grupy społeczne najbardziej narażone na problemy społeczne

W ocenie badanych pracowników instytucji pomocowych grupą najbardziej narażoną na występowanie problemów społecznych są nieletni, co potwierdziło 74,11% respondentów. W

dalszej kolejności wskazywano osoby ubogie (37,5%), osoby samotne (30,36%) oraz osoby z niepełnosprawnościami (28,57%).

Mniejszy odsetek badanych wskazał osoby starsze (16,07%) oraz osoby dorosłe (10,71%). Wyniki te jednoznacznie wskazują, że dzieci i młodzież stanowią grupę wymagającą szczególnej uwagi oraz skoordynowanych działań profilaktycznych i wychowawczych.

Alkoholizm - skala zjawiska i jego konsekwencje

Ocena zmian w spożyciu alkoholu na przestrzeni ostatnich lat jest zróżnicowana. Największa grupa respondentów (48,21%) deklaruje brak wiedzy w tym zakresie, natomiast 25% wskazuje, że poziom spożycia alkoholu pozostaje stały. Taki sam odsetek badanych (po 13,39%) uważa, że spożycie alkoholu wzrasta lub maleje.

Przedstawiciele instytucji pomocowych najczęściej spotykają się z problemem uzależnień alkoholowych „czasami” (32,14%) lub „często” (25,89%). Zjawisko to „bardzo często” obserwuje 10,71% respondentów. Wśród najczęściej wskazywanych konsekwencji nadużywania alkoholu dominują rozpad rodziny (71,43%), popadanie w konflikty (48,21%), przemoc domowa oraz pogorszenie stanu zdrowia (po 42,86%). Dane te potwierdzają destrukcyjny wpływ alkoholizmu na funkcjonowanie rodzin i społeczności lokalnej.

Narkotyki i inne substancje psychoaktywne

W opinii badanych problem narkotyków i innych substancji psychoaktywnych nie jest jednoznacznie rozpoznany. Odpowiedź „trudno powiedzieć” wskazało 43,75% respondentów, natomiast 28,57% uznało, że problem ten występuje. Jednocześnie 27,68% badanych nie dostrzega takiego zjawiska.

Większość respondentów (75%) deklaruje brak wiedzy na temat miejsc, w których można nabyć narkotyki lub inne środki psychoaktywne. Jednocześnie część ankietowanych wskazuje potencjalne obszary ryzyka, takie jak okolice szkół (15%), centrum miejscowości (13,75%) czy osiedla (10%). Wyniki te wskazują na potrzebę stałego monitorowania zjawiska oraz prowadzenia działań profilaktycznych, szczególnie w środowisku dzieci i młodzieży.

Uzależnienia behawioralne - skala i formy zjawiska

Uzależnienia behawioralne są powszechnie identyfikowane przez przedstawicieli instytucji pomocowych - 61,61% respondentów deklaruje, że spotkało się z tym problemem w swojej

pracy zawodowej. Najczęściej wskazywanym rodzajem uzależnień jest uzależnienie od komputera i Internetu (91,3%), następnie hazard (42,03%) oraz uzależnienie od zakupów (28,99%).

Znaczna część badanych (65,22%) ocenia wpływ uzależnień behawioralnych na dysfunkcję rodziny jako wysoki, a 23,19% jako umiarkowany. Jednocześnie 91,96% respondentów wskazuje, że osoby uzależnione rzadko zgłaszają się samodzielnie po pomoc, co świadczy o konieczności aktywnego docierania do osób potrzebujących wsparcia.

Przemoc domowa - skala i charakter zjawiska

Blisko połowa przedstawicieli instytucji pomocowych (47,32%) potwierdza występowanie problemu przemocy domowej na terenie wykonywania obowiązków służbowych. Najczęściej wskazywaną formą przemocy jest przemoc psychiczna (81,13%), następnie przemoc fizyczna (62,26%) oraz zaniedbanie (58,49%).

W opinii respondentów grupą najczęściej doświadczającą przemocy są kobiety (86,79%) oraz nieletni (62,26%). Jako osoby stosujące przemoc najczęściej wskazywano osoby uzależnione (81,13%), co potwierdza silny związek pomiędzy przemocą a problemem uzależnień.

Potrzeby szkoleniowe i ocena działań lokalnych

Respondenci wskazują na wyraźną potrzebę organizacji szkoleń dla pracowników służb pomocowych, w szczególności w zakresie uzależnień behawioralnych (50%) oraz problemów alkoholowych (41,07%). Istotne znaczenie mają również szkolenia dotyczące przemocy (31,25%).

Ocena działań podejmowanych przez lokalne władze jest niejednoznaczna – 36,61% respondentów wskazuje odpowiedź „trudno powiedzieć”, natomiast 35,72% ocenia je negatywnie („raczej nie” lub „nie”). Ponadto 58,93% badanych nie potrafi jednoznacznie ocenić poziomu poinformowania mieszkańców o istnieniu instytucji pomocowych, co wskazuje na konieczność intensyfikacji działań informacyjnych.

Diagnoza Problemów Społecznych – rekomendacje

Zwiększenie dostępności programów edukacyjnych i profilaktycznych dotyczących spożycia alkoholu

- Edukacja na temat odpowiedzialnej konsumpcji alkoholu, skierowana zarówno do dorosłych, jak i młodzieży. Gmina powinna rozważyć organizację kampanii edukacyjnych, które promują świadome i umiarkowane spożywanie oraz podkreślają konsekwencje zdrowotne nadmiernego picia, a także jazdy po alkoholu.

- Zwiększenie dostępności lokalnych punktów wsparcia dla osób nadużywających alkoholu.
- Wprowadzenie lub wzmocnienie programów profilaktycznych skierowanych do kobiet w ciąży, które podkreślają skutki spożywania alkoholu podczas ciąży oraz zagrożenia związane z FASD (Alkoholowy Zespół Płodowy).

Wzmocnienie działań prewencyjnych związanych z narkotykami dopalaczami

- Wprowadzenie szerszych programów profilaktycznych, które edukują o szkodliwości substancji psychoaktywnych i promują alternatywne metody radzenia sobie ze stresem i napięciem, w szczególności skierowane do młodych dorosłych.
- Zacieśnienie współpracy między gminą, służbami zdrowia i policją w celu monitorowania dostępu do substancji psychoaktywnych oraz ich handlu. Warto również rozważyć wprowadzenie regularnych kampanii informacyjnych, które zwiększą świadomość społeczną na temat konsekwencji zażywania narkotyków.
- Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i wsparcia psychologicznego dla osób uzależnionych, a także programów interwencyjnych dla osób, które sięgają po narkotyki z powodu stresu lub presji społecznej.

Rozwój programów przeciwdziałania przemocy domowej

- Tworzenie lokalnych punktów wsparcia dla osób doznających przemocy domowej oraz wzmocnienie istniejących instytucji, które oferują pomoc psychologiczną, prawną i schronienie dla osób doznających przemocy.
- Rozszerzenie programów edukacyjnych dotyczących rozpoznawania i zgłaszania przemocy domowej, a także szkoleń dla nauczycieli, pracowników socjalnych i służb medycznych w zakresie identyfikacji osób doznających przemocy.

Edukacja w zakresie uzależnień behawioralnych

- Programy edukacyjne dla dorosłych, które uczą, jak świadomie i z umiarem korzystać z technologii, a także promują zdrowe nawyki cyfrowe.

- Wprowadzenie lokalnych inicjatyw, takich jak warsztaty dotyczące przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym, gdzie mieszkańcy mogą nauczyć się technik radzenia sobie z nadmiernym korzystaniem z telefonów, internetu i gier.
- Kampanie społeczne, które podkreślają znaczenie równowagi między życiem online a offline, szczególnie w kontekście zdrowia psychicznego.

Wzmocnienie kontroli i odpowiedzialności w handlu alkoholem

- Regularne szkolenia dla sprzedawców alkoholu, które obejmują przepisy dotyczące sprzedaży alkoholu osobom nieletnim i nietrzeźwym oraz edukują o ich roli w ograniczaniu nadużywania alkoholu w społeczności.
- Zaostrzenie kontroli sprzedaży alkoholu w punktach handlowych, w tym prowadzenie kontroli przestrzegania zasad dotyczących weryfikacji wieku kupujących.
- Zacieśnienie współpracy z lokalnymi władzami i policją, aby monitorować miejsca, gdzie może dochodzić do nielegalnej sprzedaży alkoholu, szczególnie osobom niepełnoletnim.

Wprowadzenie działań w zakresie przeciwdziałania cyberprzemocy

- Promować kampanie społeczne na temat cyberprzemocy, skierowane do wszystkich grup wiekowych, aby zwiększyć świadomość o tym zjawisku i jego skutkach.
- Utworzenie specjalnych programów wsparcia dla osób doznających cyberprzemocy, w tym dostęp do poradnictwa psychologicznego oraz prawnego.
- Szkolenia dla nauczycieli i rodziców, aby mogli skutecznie rozpoznawać oznaki cyberprzemocy i wiedzieli, jak reagować w przypadku jej wystąpienia.

Zacieśnienie współpracy z lokalnymi społecznościami i organizacjami pozarządowymi

- Finansowanie programów profilaktycznych realizowanych przez organizacje pozarządowe, które już mają doświadczenie w tych obszarach.
Wspieranie inicjatyw społecznych, takich jak grupy wsparcia, warsztaty edukacyjne, kampanie informacyjne oraz inne formy działania na rzecz zdrowia publicznego.

□

Rekomendacje w kontekście przeciwdziałaniu uzależnieniom oraz przemocy wśród dzieci i młodzieży.

Wzmacnianie edukacji w zakresie uzależnień od alkoholu i nikotyny

- Organizowanie regularnych programów profilaktycznych dla uczniów, które będą podkreślały negatywne skutki spożywania alkoholu i palenia papierosów. Istotne jest, aby programy były interaktywne i uwzględniały realistyczne sytuacje, z którymi dzieci i młodzież może się spotkać.
- Prowadzenie kampanii informacyjnych dla rodziców na temat wpływu alkoholu i nikotyny na młodzież oraz roli dorosłych w zapobieganiu tym problemom (np. ograniczenie dostępu do alkoholu podczas rodzinnych uroczystości).
- Wzmocnienie współpracy między szkołami, ośrodkami zdrowia oraz lokalnymi organizacjami zajmującymi się uzależnieniami, aby wspólnie działać na rzecz zapobiegania.

Zwiększenie działań profilaktycznych w zakresie narkotyków i substancji psychoaktywnych

- Opracowanie programów wczesnej interwencji w szkołach, z uwzględnieniem informacji o zagrożeniach związanych z narkotykami, w tym dopalaczami. Ważne jest również podkreślenie roli internetu jako kanału dystrybucji tych substancji i edukacja na temat bezpiecznego korzystania z sieci.
- Zwiększenie dostępu do specjalistycznej pomocy dla uczniów i rodziców, np. poprzez konsultacje z psychologami i terapeutami, którzy specjalizują się w problemach uzależnień.

Przeciwdziałanie przemocy rówieśniczej i cyberprzemocy

- Organizowanie szkoleń dla nauczycieli, uczniów i rodziców dotyczących rozpoznawania oznak przemocy rówieśniczej i cyberprzemocy, a także skutecznych sposobów przeciwdziałania.

- Stworzenie łatwo dostępnych kanałów wsparcia dla osób doznających przemocy, np. anonimowe infolinie lub platformy internetowe, gdzie uczniowie mogą zgłaszać przemoc bez obaw przed odwetem.
- Wdrażanie programów, które promują zdrowe relacje między uczniami, np. warsztaty dotyczące rozwiązywania konfliktów, empatii i współpracy.

Uświadamianie uczniów na temat uzależnień behawioralnych

- Zwiększenie świadomości na temat uzależnień behawioralnych, takich jak uzależnienie od internetu, gier komputerowych czy mediów społecznościowych, poprzez kampanie edukacyjne skierowane zarówno do uczniów, jak i rodziców.
- Wprowadzenie w szkołach programów, które uczą zdrowego zarządzania czasem spędzonym w internecie oraz radzenia sobie z presją korzystania z technologii w życiu codziennym.
- Organizowanie warsztatów dotyczących bezpieczeństwa w sieci, aby uczniowie mieli świadomość zagrożeń związanych z nadużywaniem technologii oraz sposobów ochrony swoich danych osobowych.

Wsparcie dla uczniów z zaburzeniami odżywiania

- Szkolenie nauczycieli i szkolnych psychologów w zakresie rozpoznawania wczesnych objawów anoreksji, bulimii i kompulsywnego objadania się, aby szybko reagować na problemy uczniów.
- Promowanie zdrowego odżywiania i stylu życia poprzez zajęcia edukacyjne, warsztaty kulinarne oraz aktywności fizyczne, które mogą wspierać uczniów w dbaniu o swoje zdrowie psychiczne i fizyczne.

Zwiększenie dostępności wsparcia dla uczniów

- Zwiększenie liczby dostępnych konsultacji z psychologami i doradcami w szkołach, aby uczniowie mieli dostęp do profesjonalnej pomocy w razie potrzeby. □ Wprowadzenie regularnych, anonimowych ankiet, które pozwolą uczniom na zgłaszanie problemów bez

□

obaw o konsekwencje, co ułatwi monitorowanie skali problemów i umożliwi szybką reakcję.

Rozdział V – Ocena zdolności realizacji usług społecznych

Zgodnie z nowelizacją ustawy o pomocy społecznej, Strategia zawiera również określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1-14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych. Należy zwrócić uwagę, że podmiotami ekonomii społecznej, zgodnie z art. 2 pkt 5 ustawy o ekonomii społecznej) są:

- 1) spółdzielnie socjalne,
- 2) warsztat terapii zajęciowej i zakład aktywności zawodowej,
- 3) centra integracji społecznej i kluby integracji społecznej,
- 4) spółdzielnie pracy, w tym spółdzielnie inwalidów i spółdzielnie niewidomych, oraz spółdzielnie produkcji rolnej,
- 5) organizacje pozarządowe³,
- 6) podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie – to znaczy:
 - a. osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego,
 - b. stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego,
 - c. spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.

³ Organizacje pozarządowe o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych

Z kolei usługi społeczne wymienione w ustawie o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oznaczają działania z następujących zakresów:

- 1) polityki prorodzinnej,
- 2) wspierania rodziny,
- 3) systemu pieczy zastępczej,
- 4) pomocy społecznej,
- 5) promocji i ochrony zdrowia,
- 6) wspierania osób niepełnosprawnych,
- 7) edukacji publicznej,
- 8) przeciwdziałaniu bezrobociu,
- 9) kultury,
- 10) kultury fizycznej i turystyki,
- 11) pobudzania aktywności obywatelskiej,
- 12) mieszkalnictwa,
- 13) ochrony środowiska,
- 14) reintegracji zawodowej i społecznej.

Podmioty ekonomii społecznej, które zarejestrowane są na terenie Gminy Rymanów zostały wymienione w Załączniku nr 1 do niniejszej Strategii. Podmioty te wykonują usługi społeczne w takich obszarach jak: pomoc społeczna, kultura, kultura fizyczna i turystyka, pobudzanie aktywności obywatelskiej.

W ramach dotychczasowej działalności podmiotów wskazanych w Załączniku nr 1, realizowano liczne przedsięwzięcia, które również stanowiły wsparcie w realizacji usług społecznych.

Trzeba jednak zwrócić uwagę, że działające na terenie Gminy Rymanów podmioty, które można uznać za podmioty ekonomii społecznej, są w większości inicjatywami oddolnymi, przez co ciężko jest ocenić ich zdolności wsparcia w realizacji zadań społecznych. Trzeba jednak podkreślić, iż gmina jest gotowa do dalszej współpracy z tymi podmiotami, ich wsparcia, szczególnie w obszarach zgodnych z celami niniejszej Strategii.

Rozdział VI – Analiza SWOT oraz dane prospektywne

Analiza SWOT

Głównym narzędziem oceny uwarunkowań jest analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

- 1) wewnętrzne pozytywne – mocne strony (Strengths),

- 2) wewnętrzne negatywne – słabe strony (Weaknesses), 3) zewnętrzne pozytywne – szanse (Opportunities), 4) zewnętrzne negatywne – zagrożenia (Threats).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

Tabela 5 Analiza SWOT

Źródło: opracowanie własne.

Pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy domowej, pomoc osobom niepełnosprawnym i osobom starszym	
Mocne strony	Słabe strony

<ul style="list-style-type: none"> - dobre funkcjonowanie GOPS - skoordynowany system pomocy i wsparcia osobom i rodzinom potrzebującym pomocy - duża wiedza pracowników GOPS, chęć nabywania nowych kwalifikacji oraz doświadczenia, nowej i szerszej wiedzy, aby jeszcze skuteczniej pomagać i wspierać - zaangażowanie w pracę, mobilność i elastyczność pracowników GOPS - dobra współpraca z innymi jednostkami działającymi na terenie Gminy - współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy 	<ul style="list-style-type: none"> - systematyczny spadek liczby ludności, problem wyludniania się Gminy starzejące się społeczeństwo - duża liczba osób wymagająca pracy socjalnej (głównie osoby samotne w wieku senioralnym) niewystarczająca liczba specjalistów wysokie obciążenie obowiązkami pracowników - brak elastyczności godzinowej - ograniczona liczba miejsc w programach wsparcia niewystarczająca liczba miejsc pracy w gminie wysoka liczba osób bezrobotnych i biernych zawodowo - - -
---	---

<ul style="list-style-type: none"> - diagnozowanie problemu bezdomności w Gminie oraz informowanie bezdomnych o przysługujących im prawach i dostępnych formach pomocy - funkcjonowanie w gminie podmiotów działających na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, w tym Środowiskowego Domu Samopomocy, Warsztatu Terapii Zajęciowej - zapewnianie dostępu do kształcenia integracyjnego w Gminie 	<ul style="list-style-type: none"> - nieodpowiednie zasoby mieszkań komunalnych w Gminie, w tym socjalnych - ograniczona ilość miejsc w placówkach wsparcia dziennego działających na rzecz osób starszych
Szanse	Zagrożenia

<ul style="list-style-type: none"> - dostępność środków finansowych na wspieranie inicjatyw w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, dostępność środków z UE - wzrost zaangażowania mieszkańców w działania pomocowe i wspierające osoby potrzebujące - wzrost świadomości społecznej - możliwość wdrażania innowacyjnych form wsparcia - opieka wytchnieniowa, teleopieka - zwiększenie zakresu prac publicznych 	<ul style="list-style-type: none"> - narastanie zjawiska “wyuczonej bezradności” - nadmierne oparcie lokalnej gospodarki o strefę ekonomiczną - brak wystarczających środków na sprawne działanie systemu pomocy społecznej - niekorzystne i często zmieniające się przepisy prawne - niska aktywność części mieszkańców - słaba integracja społeczna - utrzymujący się poziom bezrobocia
---	---

Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii	
Mocne strony	Słabe strony

<ul style="list-style-type: none"> - działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - działalność Zespołu Interdyscyplinarnego - prowadzenie Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin - dostępność placówek leczniczych - Poradnie Leczenia Uzależnień - dobrze rozwinięta infrastruktura kulturalna, sportowa, rekreacyjna i oświatowa - wykwalifikowana kadra - pracownicy socjalni - prowadzenie kampanii profilaktycznych - udzielanie wsparcia osobom uzależnionym m.in. przez dostęp do psychologa 	<ul style="list-style-type: none"> - niedostateczne działania profilaktyczno-korekcyjne dla osób dorosłych - zależność od dofinansowań - ograniczony zasięg programów profilaktycznych - częste występowanie przemocy i problemów alkoholowych w rodzinach - łatwy dostęp do alkoholu - niewielka kontrola wieku osób kupujących - ograniczona liczba punktów wsparcia
--	--

Szanse	Zagrożenia
---------------	-------------------

<ul style="list-style-type: none"> – pozyskiwanie dodatkowych środków krajowych i unijnych – zmieniające się przepisy korzystnie wpływające na lokalizację i ilość punktów sprzedaży alkoholu oraz zakaz spożywania w miejscach publicznych – możliwość finansowania zadań w zakresie uzależnień behawioralnych – wczesna interwencja i edukacja, organizowanie szkoleń i warsztatów – wzrost świadomości na temat negatywnych konsekwencji uzależnień 	<ul style="list-style-type: none"> – bagatelizowanie problemów i niewystarczająca samokontrola – brak zaangażowania w leczenie, częste nawracające choroby – negatywne wzorce zachowań społecznych – ukrywanie przez rodziny problemów – „wyuczona” i dziedziczna bezradność
Edukacja publiczna, Kultura, Samoorganizacja Społeczności Lokalnej	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – doświadczenie instytucji powoływanych do wspierania mieszkańców w rozwiązywaniu problemów społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> – ograniczony dostęp do specjalistycznych pomocy dydaktycznych wspierających naukę przez eksperyment i doświadczenie

<ul style="list-style-type: none"> - znajomość środowiska oraz norm i wartości społecznych ważnych dla lokalnej współpracy - bardzo dobra baza materialna placówek oświatowych, z dostępem do internetu - umiejętność pozyskiwania środków finansowych na realizację przedsięwzięć adresowanych do społeczności lokalnej wykwalifikowana kadra pedagogiczna, obecność - specjalistów dobrze wyposażone szkoły i biblioteki aktywnie działające organizacje pozarządowe i grupy - nieformalne wspierające edukację i kulturę szeroka oferta zajęć - dodatkowych, konkursów, warsztatów aktywność szkoły w działaniach integrujących społeczność - lokalną - festyny, wolontariat, projekty lokalne przyjazny - klimat szkoły sprzyjający rozwojowi uczniów szybkie reagowanie na potrzeby i trendy społeczne w obszarze - kultury - 	<ul style="list-style-type: none"> - zbyt mała liczba sal lekcyjnych przy dużej liczbie uczniów - coraz większa liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi niewystarczające środki finansowe na - gruntowne remonty wiek kadry - ryzyko wypalenia - zawodowego ograniczona godzinowo oferta zajęć - pozalekcyjnych - ograniczony dostęp do specjalistów - psychologa, pedagoga, terapeuty, logopedy - nierównomierny poziom aktywności w poszczególnych miejscowościach - nierówny poziom kompetencji cyfrowych części uczniów i rodziców - lokalizacja żłobków w pobliżu ruchliwych ulic, mały plac zabaw - brak miejsca na bezpieczne spacery - obciążenie psychiczne osób pracujących w żłobkach ze względu na ogromną odpowiedzialność za zdrowie i życie podopiecznych
--	--

<ul style="list-style-type: none"> - promocja lokalnego dziedzictwa kulturowego - duża różnorodność i ciekawa organizacja zajęć, wykwalifikowana kadra w żłobkach - współpraca z organizacjami pozarządowymi i lokalnymi firmami <p>atrakcyjne położenie geograficzne gminy, duże walory</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzdrowiskowe, przyrodniczo- krajobrazowe, turystyczne, rekreacyjne i kulturowe <p>wysoki standard infrastruktury uzdrowiskowej</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapewniający właściwą jakość leczenia i wypoczynku <p>dobrze rozwinięta baza turystyczno - wypoczynkowa w Gminie</p> <ul style="list-style-type: none"> - bogate zasoby surowców naturalnych <p>-</p>	<ul style="list-style-type: none"> - mniejsza atrakcyjność gminnych szkół wobec szkół prywatnych i miejskich
Szanse	Zagrożenia

<ul style="list-style-type: none"> - pozyskiwanie środków na realizację zadań, szkoleń i innych ze źródeł zewnętrznych (UE, konkursy, projekty) pozyskiwanie środków zewnętrznych - 	<ul style="list-style-type: none"> - niż demograficzny, wraz ze starzeniem się społeczeństwa - szybkie tempo zmian technologicznych -
<ul style="list-style-type: none"> - większe zainteresowanie przedsięwzięciami kulturalnymi - rosnąca świadomość dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie zdrowia psychicznego - zainteresowanie turystyką lokalną, produktami regionalnymi i kulturą ludową - możliwość angażowania się mieszkańców w rozwój lokalnych inicjatyw ekologicznych, sportowych i społecznych - profesjonalna opieka nad dziećmi w żłobkach - umożliwiająca rodzicom powrót do pracy 	<ul style="list-style-type: none"> - ryzyko marginalizacji lokalnych twórców i małych instytucji - ograniczone finansowanie zadań oświatowych ze źródeł publicznych, utrudniające inwestycje w bazę i kadre - niedostateczne wykorzystanie potencjału kulturowego dla procesów rozwojowych narastające problemy emocjonalne wśród uczniów -

Dane prospektywne (określenie podstaw wizji Strategii)

W przeprowadzonych ankietach reprezentanci społeczności lokalnej określili w sposób szczegółowy oczekiwania realizacyjne w zakresie poszczególnych obszarów.

Pomoc społeczna

- Poprawa bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców nieposiadających dochodów własnych lub posiadających dochody niewystarczające na zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych (w tym żywieniowych, mieszkaniowych) oraz przeciwdziałanie bezrobociu, bezdomności mieszkańców.
- Wzmocnienie roli i funkcji rodziny, zapewnienie wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz dzieciom i młodzieży wychowującym się w tych rodzinach.
- Zapewnienie dostępu do zróżnicowanych usług opieki medycznej, zabiegów rehabilitacyjnych niezbędnych osobom w wieku starszym i niepełnosprawnym poprzez m. in. upowszechnianie informacji o prawach, możliwościach a także oferowanych formach pomocy dedykowanych osobom niepełnosprawnym.
- Zwiększenie działań ukierunkowanych na pomoc osobom starszym oraz osobom z niepełnosprawnościami (wsparcie klubów seniora i dziennych domów pomocy, pomoc w transporcie, szkolenia z obsługi smartfonów).
- Prowadzenie akcji edukacyjno-informacyjnych, których celem jest zwiększenie świadomości dotyczącej różnych form przemocy.
- Zwalczanie przemocy domowej poprzez m. in. kierowanie ofiar przemocy do instytucji pomocowych, a sprawców przemocy do udziału w programach pomocowych (udzielanie pomocy finansowej, rzeczowej, świadczenia pracy socjalnej).
- Zapewnienie pracownikom dostępu do szkoleń z zakresu pomocy społecznej, przeciwdziałaniu przemocy domowej.
- Zwiększenie liczebności kadry z uwzględnieniem pojawiających się potrzeb, zapewniające skuteczność podejmowanych inicjatyw.
- Pomoc w znalezieniu pracy, szkolenia zawodowe, wsparcie w tworzeniu miejsc pracy dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
- Wspieranie przez GOPS miejscowego Klubu Seniora.
- Utworzenie lokalnego centrum wsparcia zdrowia psychicznego.

- Rozszerzenie dostępności usług opieki wychowawczej – możliwość uzyskania wsparcia zarówno w formie dziennej, godzinowej, jak i całodobowej.
- Uruchomienie cyklicznych punktów konsultacyjnych w instytucjach na terenie gminy, aby ułatwić mieszkańcom dostęp do specjalistów (psycholog, pracownik socjalny, prawnik).

Profilaktyka rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii

- Przeciwdziałanie uzależnieniom, w tym alkoholizmowi, narkomanii, uzależnieniom behawioralnym i innym poprzez m. in. realizację rekomendowanych szkolnych programów profilaktycznych.
- Przygotowanie i poprawa form pracy z uzależnionymi, z naciskiem na pracę socjalną, w celu zwiększenia stopnia motywacji do podjęcia leczenia odwykowego.
- Kierowanie osób uzależnionych do specjalistów ds. uzależnień.
- Podejmowanie wspólnych inicjatyw między poszczególnymi instytucjami i podmiotami na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom.
- Zapewnienie pracownikom dostępu do szkoleń z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom.
- Psychoedukacja dzieci i rodziców, prelekcje w szkołach.
- Umożliwienie mieszkańcom dostępu do bezpłatnej pomocy psychologicznej i terapeutycznej.
- Opracowywanie programów dopasowanych do lokalnych potrzeb, monitorowanie sytuacji i ocena ich efektywności.
- Budowanie sieci wsparcia, wspieranie osób w procesie leczenia i reintegracji społecznej.
- Organizowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.
- Współpraca Gminy z Policją, szkołami, GOPS przy działaniach profilaktycznych.

Edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej

- Określenie zainteresowań oraz potrzeb zgłaszanych przez osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.
- Oferty sektora organizacji pozarządowych, klubów sportowych, bibliotek, ośrodka kultury i innych dostosowanych do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Opracowanie i wdrożenie projektów dotyczących zwiększenia udziału osób starszych w życiu społecznym.
- Zwiększenie ilości bezpłatnych imprez okolicznościowych i świątecznych z udziałem osób starszych.
- Organizowanie spotkań, warsztatów wspierających integrację społeczną.
- Wspieranie lokalnych artystów i zespołów folklorystycznych.
- Tworzenie przestrzeni do spotkań i wymiany doświadczeń między mieszkańcami.
- Konieczność wybudowania hali sportowej przy Zespole Szkół Publicznych. Remont budynku Szkoły Podstawowej.
- Ożywienie świetlic wiejskich poprzez regularne zajęcia i animację lokalnych społeczności.
- Systematyczne podnoszenie kwalifikacji kadry pedagogicznej.
- Rozwój kompetencji obywatelskich i społecznych mieszkańców.

Rozdział VII – Cele główne, cele szczegółowe i ich realizacja

Wizja oraz misja

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu gminy, jaki jednostka (samorządu) oraz jej mieszkańcy (uczestnicy procesu planowania), chcieliby osiągnąć za kilka lat. Wizja określa bardzo ogólnie dlaczego działamy, do czego dążymy, jakie chcemy osiągnąć cele, jeśli podejmiemy działania strategiczne.

Wobec powyższego, mając również na względzie przeprowadzoną Diagnozę Problemów Społecznych, a także kontynuując dotychczasowe działania (na podstawie wcześniejszej Strategii), w niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, wizja została sformułowana w następujący sposób:

Rymanów – gmina dążąca do zapewnienia bezpieczeństwa i wysokiego standardu życia mieszkańców, dostosowana do bieżących potrzeb społecznych.

Misję, wobec przedstawionej wizji, a także dotychczas prowadzonych działań, należy przedstawić następująco:

Rymanów – gmina bezpieczna i otwarta dla mieszkańców, która:

- zapewnia profesjonalną pomoc społeczną, efektywnie rozwiązuje problemy społeczne oraz bytowe mieszkańców, wspiera osoby potrzebujące pomocy i sprzyja ich rozwojowi;
 - działa na rzecz wsparcia rodziny, szczególnie rodzin z problemami społecznymi;
- prowadzi aktywną i efektywną politykę prozdrowotną, zwłaszcza dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami (a także ich opiekunów);
- umożliwi i sprzyja integracji społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem integracji międzypokoleniowej.

Celem podstawowym (wyjściowym) jest opracowanie harmonijnego planu działania, spójnego z przedstawioną wizją oraz misją, uwzględniającego szczegółowy podział na priorytetowe

obszary. Urzeczywistnieniem będzie wskazanie odpowiednich Celów Strategicznych i powiązanych z nimi kierunków działania.

Cele główny oraz strategiczne

Cel główny niniejszej Strategii należy sformułować w następujący sposób:

**Rymanów – gmina bezpieczna, kreujące warunki do
pełnego wspierania mieszkańców,
poprzez realizację bieżących potrzeb społecznych.**

Mając na względzie zasadność zapewnienia ciągłości działań oraz spójności prowadzonej polityki, zwłaszcza w obszarze społecznym, zdecydowano o podtrzymaniu dotychczas wytyczonych kierunków strategicznych (odpowiednio zmodyfikowanych wobec zmieniających się realiów), z uwzględnieniem bieżących potrzeb. W konsekwencji określono następujące Cele Strategiczne:

- I. **Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych.**
- II. **Aktywizacja i integracja osób/grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem polityki senioralnej oraz osób z niepełnosprawnościami.**
- III. **Efektywna polityka prozdrowotna, zwłaszcza w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom.**

Cele operacyjne i ich realizacja

Tabela 6 Cele operacyjne i ich realizacja

<u>Cel Strategiczny nr I</u> <u>Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych</u>	
<u>Cele operacyjne</u>	<u>Kierunki działania:</u>

<p>1. Usprawnienie systemu zapobiegania kryzysom w rodzinie i wspierania rodzin</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Poszerzenie oferty poradnictwa specjalistycznego dla rodzin (prawne, psychologiczne, terapeutyczne, informacyjne) - Usprawnienie przepływu informacji pomiędzy instytucjami gminy zajmującymi się polityką społeczną – podniesienie poziomu komunikacji.
--	---

Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:

- Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć dla przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania

Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.

<p>2. Wspieranie rodzin w funkcjach wychowawczych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wspieranie osób i rodzin w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych i problemu przemocy domowej - Wspieranie rodzin, w których występują problemy uzależnień - Podnoszenie kompetencji rodzicielskich - Poszerzenie oferty poradnictwa rodzinnego i psychologicznego
--	---

Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:

- Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć w zakresie zwiększenia kompetencji wychowawczych
- Zwiększenie oferty poradnictwa specjalistycznego
- Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny

Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.

<p>3. Zapobieganie i zwalczanie przemocy domowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Kontynuacja i doskonalenie programu przeciwdziałania przemocy domowej – Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej – Zintensyfikowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego – Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług – Wsparcie specjalistyczne osób na co dzień zajmujących się pracą z rodzinami dotkniętymi przemocą (superwizja) – Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą domową – realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych, grup wsparcia, grup korekcyjno- edukacyjnych, poradnictwo dla osób doświadczających przemocy domowej – Utrzymywanie/rozwój mieszkań treningowych lub wspomaganych (w tym dla ofiar przemocy domowej) lub zapewnienie im miejsc w ośrodkach wsparcia , a także kierowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno- edukacyjnych; – Rozpoznanie problemu przemocy wobec seniorów – szkolenia uświadamiające
---	---

Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:

- Opracowanie i wdrożenie programów przeciwdziałania przemocy domowej
- Zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego
- Liczba mieszkań treningowych lub wspomaganych zgodnie z zapotrzebowaniem
- Liczba osób objętych pomocą
- Liczba osób objętych procedurą Niebieska Karta.

4. Wspieranie rodzin z dziećmi

- Organizowanie zajęć pozalekcyjnych oraz zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży
- Współpraca z placówkami opiekuńczowychowawczymi, w celu poszerzenia oferty zajęć dla dzieci i młodzieży
- Praca socjalna i wsparcie finansowe rodzin
- Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem
- Organizowanie i prowadzenie grup wsparcia, warsztatów wzmacniających rodziców i ich dzieci.

Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:

- Liczba/ilość zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży
- Liczba zajęć dokształcających dla dzieci (ew. ilość godzin zajęć)
- Liczba (oraz kwota) wypłaconego wsparcia finansowego dla rodzin

5. Wspieranie dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym

- Organizowanie dokształcania dla dzieci szczególnie z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym
- Opracowanie programu zajęć dodatkowych dla dzieci

	<ul style="list-style-type: none"> - Wdrażanie programów terapeutycznych i profilaktycznych służących rozwojowi rodziny
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba/ilość zajęć dla dzieci i młodzieży; - Liczba dzieci i młodzieży objętych wsparciem psychologicznym, pedagogicznym, bądź ze strony asystenta rodziny; - Liczba dzieci korzystających z wypoczynku (letniego lub zimowego). <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	
<p>6. Edukacja środowisk zaangażowanych w pomoc i integrację społeczną</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Podnoszenie kwalifikacji osób zajmujących się pomocą i integracją społeczną - Szkolenie i podnoszenie kwalifikacji kadry specjalistów do pracy z rodziną i dziećmi - Interwencja w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych - Pozyskanie środków finansowych na realizację różnorodnych projektów kulturalnych – w tym z zakresu edukacji kulturowej, organizacji imprez, zajęć dla różnych grup społecznych. - Zwiększenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej – podkreślenie roli świadka w sygnalizowaniu sytuacji przemocowych

Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:

- Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć dla przedstawicieli instytucji zajmujących się pomocą i integracją społeczną oraz dla specjalistów do pracy z rodziną i dziećmi
- Wielkość i rodzaj pozyskanych środków na realizację projektów, programów
- Liczba i rodzaj przeprowadzonych działań (np. kampanii) zwiększających świadomość społeczną w zakresie tematu przemocy domowej

Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.

Czas realizacji – lata 2026-2030

Finansowanie – budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m. in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej i inne programy, sponsorzy indywidualni, organizacje pozarządowe

Realizatorzy – Burmistrz, Rada Miejska, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki oświatowe, kulturalne i sportowe, i inne.

Partnerzy w realizacji – m in. placówki ochrony zdrowia, szkoły, organizacje pozarządowe, placówki leczenia uzależnień, ośrodki wsparcia, Policja, Prokuratura rejonowa, kuratorzy sądowi, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Punkt Informacyjno-Konsultacyjny, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, Kościół, społeczność lokalna oraz pozostałe podmioty.

Cel Strategiczny nr II

Aktywizacja i integracja osób/grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem polityki senioralnej oraz osób z niepełnosprawnościami.

Cele operacyjne

Kierunki działania:

<p>1. Aktywizacja osób bezrobotnych, ze szczególnym uwzględnieniem osób długotrwale bezrobotnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Współpraca i wspólne działania instytucji wspierających osoby bezrobotne – Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych będących klientami pomocy społecznej (szczególnie w obszarach kluczowych dla funkcjonowania gminy, np.: opiekun/asystent, podstawowa opieka zdrowotna) – Organizacja spotkań motywacyjnoedukacyjnych z lokalnymi przedsiębiorcami (w tym również prowadzącymi JDG) – Przyznanie świadczeń z pomocy społecznej
---	---

	<ul style="list-style-type: none"> – Współpraca oraz promowanie zatrudnienia socjalnego w ramach Centrum Integracji Społecznej. Współpraca w tym zakresie z Podmiotami Ekonomii Społecznej.
--	--

Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:

- Liczba przeprowadzonych lub współfinansowanych szkoleń dla bezrobotnych
- Wielkość i rodzaj przyznanej pomocy społecznej dla bezrobotnych

Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.

<p>2. Rozwój usług społecznych i aktywizacja dla osób z niepełnosprawnościami oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Organizowanie imprez rekreacyjnointegrujących dla mieszkańców – Organizacja zajęć i warsztatów dla osób z niepełnosprawnościami – Utrzymywanie/rozwój mieszkań treningowych lub wspomaganych – Świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych dla osób chorych i z niepełnosprawnościami – Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami (klientów OPS) – Upowszechnianie transportu indywidualnego typu door-to-door dla osób z potrzebą wsparcia w zakresie mobilności – Wsparcie dla opiekunów faktycznych osób z niepełnosprawnościami potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu – Rozwój usług opiekuńczych i asystenckich świadczonych w społeczności lokalnej w formach środowiskowych jako element deinstytucjonalizacji wsparcia wspierających aktywność społeczną, edukacyjną lub zawodową osób z niepełnosprawnościami poprzez opiekę Asystentów Osób z
---	---

	<p>Niepełnosprawnościami lub opiekę wytchnieniową</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizacja działań profilaktycznych, aktywizujących, animacyjnych służących wydłużeniu funkcjonowania w środowisku lokalnym osób niesamodzielnych, starszych, niepełnosprawnych, skierowanych również do ich opiekunów faktycznych.
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba zorganizowanych imprez - Liczba zrealizowanych usług - Rodzaj (oraz wielkość) udzielonego wsparcia i pomocy opiekunom osób z niepełnosprawnościami <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	
<p>3. Rozwój usług społecznych i aktywizacja seniorów</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Likwidacja barier architektonicznych (w tym wsparcie tego rodzaju inicjatyw) - Świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych dla seniorów - Szkolenie opiekunów osób starszych, chorych, niepełnosprawnych - Wsparcie seniorów wśród których występuje problem ubóstwa - Pomoc w organizowaniu sprzętu rehabilitacyjnego dla osób niepełnosprawnych - Promowanie w środowisku seniorów form aktywnego spędzania czasu wolnego – kontynuacja dotychczasowych inicjatyw (spotkań, Klub Seniora, pomoc sąsiedzka), jak również wspieranie nowych projektów - Dążenie do integracji międzypokoleniowej

	<p>– Rozwój usług edukacyjnych adresowanych od osób starszych.</p>
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba i rodzaj udzielonych świadczeń opiekuńczych i specjalistycznych – Liczba przeprowadzonych szkoleń – Liczba i rodzaj zorganizowanych zajęć/warsztatów/imprez integracyjnych – Liczba i rodzaj udzielonych działań/usług o charakterze edukacyjnym – Liczba projektów społecznych adresowanych do osób starszych <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	

<p>4. Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Kontynuacja programów dożywiania dzieci i młodzieży – Praca socjalna z rodzinami dotkniętymi i zagrożonymi ubóstwem – Podjęcie działań integracyjnych wobec osób zagrożonych wykluczeniem społecznym – Rozwijanie zindywidualizowanych form wsparcia, w tym asystentury oraz innych form usług społecznych, w tym praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne, pomoc sąsiedzka i inne. – Rozwijanie współpracy z NGO, PES, CIS w zakresie rozwoju usług społecznych. – Wzmocnienie systemu wsparcia osób starszych, niepełnosprawnych w tym osób z zaburzeniami psychicznymi, osób w kryzysie bezdomności poprzez ścisłą współpracę w środowisku lokalnym wszystkich służb społecznych (ochrony zdrowia, pomocy społecznej, Policji, Straży Miejskiej, Sądów, NGO). Realizacja
--	---

	<p>wspólnych szkoleń dla w/w służb w zakresie budowania współpracy między instytucjami w celu lepszej koordynacji działań.</p>
--	--

Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:

- Liczba (skala) udzielonej pomocy w ramach programu dożywiania dzieci i młodzieży
- Rodzaj i skala form wsparcia zindywidualizowanego

Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.

Czas realizacji – lata 2026-2030

Finansowanie – budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m. in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej i inne programy, sponsorzy indywidualni, organizacje pozarządowe

Realizatorzy – Burmistrz, Rada Miejska, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe i kulturalne, i inne.

Partnerzy w realizacji – m in. placówki ochrony zdrowia, szkoły, organizacje pozarządowe, Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Kluby seniora, ośrodki wsparcia, Policja, Kościół, społeczność lokalna, a także pozostałe podmioty.

Cel Strategiczny nr III Efektywna
polityka prozdrowotna,
zwłaszcza w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom.

<u>Cele operacyjne</u>	<u>Kierunki działania:</u>
1. Promocja społeczeństwa obywatelskiego	<ul style="list-style-type: none">– Organizacja imprez integracyjnych (integracja międzypokoleniowa, integracja osób zagrożonych wykluczeniem, itp.)– Poszerzenie oferty życia społeczno-kulturalnego – promowanie i wspomaganie nowych inicjatyw

	<ul style="list-style-type: none">– Promocja idei wolontariatu, jako wsparcie dla systemu pomocy społecznej– Pobudzanie oddolnych inicjatyw (samoorganizacja mieszkańców)
--	--

Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:

- Liczba zorganizowanych imprez/wydarzeń o charakterze integracyjnym
- Rodzaj i ilość nowych form aktywizacji społeczno- kulturalnej

Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.

<p>2. Rozwój inicjatyw i działań aktywizujących życie lokalnej społeczności</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Wspieranie istniejących oraz nowopowstających organizacji społecznych i pozarządowych – Promowanie aktywności osób starszych i z niepełnosprawnościami – Pozyskiwanie lokalnych liderów działających na rzecz rozwoju lokalnej społeczności
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba (skala) udzielonego wsparcia dla organizacji społecznych i pozarządowych – Liczba/skala działań podjętych w ramach promocji seniorów i osób z niepełnosprawnościami (w tym również imprezy integracyjne) <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	
<p>3. Zminimalizowanie zjawisk problemów społecznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Rozszerzenie oferty poradnictwa specjalistycznego psychologicznego, prawnego, terapeutycznego – Podwyższenie świadomości rodziców i dzieci na temat skutków alkoholizmu i narkomanii – Organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego

	<ul style="list-style-type: none"> – Kontynuacja kontroli w punktach sprzedaży alkoholu – Prowadzenie działań profilaktycznych i terapeutycznych dla dzieci i dorosłych – Organizowanie działań zwiększających dostępność terapeutyczną i rehabilitacyjną dla osób uzależnionych i współuzależnionych – Zintensyfikowanie działań profilaktycznych i kontynuacja/wdrażanie programów profilaktycznych i kampanii społecznych – Bieżąca realizacja celów i zadań wynikających z Programu Przeciwdziałania Uzależnieniom
--	---

Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:

- Liczba i rodzaj oferowanych usług w ramach poradnictwa (specjalistycznego, psychologicznego, prawnego oraz terapeutycznego)
- Liczba zorganizowanych szkoleń (bądź innych działań) dla rodziców i dzieci na temat szkodliwości alkoholu, narkotyków i uzależnień behawioralnych (inne działania – np. kampanie edukacyjne)
- Liczba zorganizowanych (bądź wspartych finansowo) wyjazdów dla dzieci z rodzin zagrożonych ubóstwem
- Liczba przeprowadzonych kontroli w punktach sprzedaży alkoholu
- Liczba i rodzaj działań pomocowych w ramach zwiększania dostępności terapii i rehabilitacji dla osób uzależnionych/współuzależnionych

Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.

<p>4. Upowszechnianie kultury zdrowego stylu życia</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Prowadzenie działań profilaktycznych dla dzieci i dorosłych – Promocja modelu zdrowego stylu życia – Organizacja zajęć sportowo-rekreacyjnych – Wdrażanie projektów i programów promujących zdrowy styl życia
---	--

<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba i rodzaj zorganizowanych zajęć sportowych i/lub rekreacyjnych – Rodzaj kampanii promujących zdrowy tryb życia <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo- sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>
<p><u>Czas realizacji</u> – lata 2026-2030</p> <p><u>Finansowanie</u> – budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m. in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej i inne programy, sponsorzy indywidualni, organizacje pozarządowe</p> <p><u>Realizatorzy</u> – Burmistrz, Rada Miejska, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe i kulturalne</p> <p><u>Partnerzy w realizacji</u> – m in. placówki ochrony zdrowia, szkoły, placówki leczenia uzależnień , ośrodki wsparcia, organizacje pozarządowe, społeczność lokalna, a także inne podmioty</p>

Rozdział VIII – Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Przewidywane efekty działań podjętych w ramach realizacji Strategii obejmują przede wszystkim:

- Zwiększenie udziału mieszkańców w życiu społecznym i gospodarczym;
- Wzrost aktywności organizacji pomocowych, co przekłada się na rosnące zaufanie do tych instytucji;
- Redukcja skali problemów społecznych na terenie gminy.

Prognozowane zmiany gmina Rymanów osiągnie poprzez współpracę wszystkich osób, stowarzyszeń oraz instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej.

Szczegółową prognozę zmian zawiera poniższa tabela.

Tabela 7 Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Problem społeczny	Prognoza zmian
Bezrobocie	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie poziomu przedsiębiorczości, • zwiększenie zaangażowania zawodowego mieszkańców, • polepszenie możliwości zatrudnienia
Niepełnosprawność	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnością • poprawa dostępności i jakości usług dla osób z niepełnosprawnością • tworzenie nowych form wsparcia dla osób z niepełnosprawnością, • zwiększenie udziału osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym i zawodowym, • większa integracja osób z niepełnosprawnością ze społecznością lokalną
Uzależnienia	<ul style="list-style-type: none"> • zredukowanie występowania zjawiska uzależnień, zmniejszenie społecznych skutków wynikających z uzależnień, zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy w zakresie problematyki uzależnień, • obniżenie ryzyka występowania uzależnień wśród dzieci i młodzieży, • zwiększenie świadomości społecznej na temat problemu uzależnień
Ubóstwo	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa jakości życia mieszkańców, zmniejszenie poziomu ubóstwa, • redukcja skali ubóstwa
Przemoc domowa	<ul style="list-style-type: none"> • redukcja problemu przemocy domowej, • rozszerzenie dostępu do specjalistycznej pomocy w przypadku występowania problemu przemocy domowej, • zapewnienie odpowiedniej ochrony dla osób dotkniętych przemocą domową, • podniesienie świadomości społecznej na temat problemu przemocy domowej
Osoby starsze	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa jakości życia seniorów • powstanie nowych form wsparcia dla osób starszych • większa integracja seniorów ze społecznością lokalną

Źródło: opracowanie własne.

Rozdział IX – System zarządzania i aktualizacji Strategii

Istotnym wymogiem stawianym wszystkim dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system zarządzania realizacją, określający organizację, zasady i sposoby wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Niestworzenie tego systemu powoduje, że Strategia staje się bardzo szybko dokumentem „martwym”.

Podmioty zarządzające realizacją Strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zawiera cele i zadania, które stanowią wyzwanie dla społeczności lokalnej oraz gminnych instytucji publicznych i niepublicznych działających w sferze polityki społecznej. W związku z tym wdrażanie Strategii wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami, a efektywność procesu będzie zależała w głównej mierze od podmiotów zarządzających realizacją:

- a) Burmistrz – wykonuje uchwały Rady Miejskiej i budżet przy pomocy Urzędu Gminy; odpowiedzialny za bieżące wdrażanie strategii;
- b) Rada Miejska – organ stanowiący; uchwała budżet; pełni nadzór nad realizacją strategii;
- c) Ośrodek Pomocy Społecznej – jednostka pomocnicza, odpowiedzialna za nadzór nad prawidłową realizacją Strategii, jak również monitoring.

Ramy finansowe Strategii

Głównym instrumentem finansowym służącym realizacji zadań gminy jest jej budżet, gwarantujący samodzielność finansową samorządu, uchwalany w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy. Stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów gminy. Możliwość realizacji zadań jest uwarunkowana w głównej mierze zakresem oraz charakterem dochodów budżetowych.

Polityka społeczna, zapobieganie ubożeniu społeczeństwa, przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu oraz przedsięwzięcia w zakresie rozwiązywania problemów społecznych obejmują jedną z ważniejszych sfer działania społecznego. Wśród zadań publicznych gminy obszar ten zajmuje priorytetowe miejsce, co dotychczas gwarantowało możliwość pozyskania środków na realizację zadań z zakresu polityki i pomocy społecznej. Kierunki kształtowania polityki społecznej na najbliższe lata nie przewidują zasadniczych zmian w finansowaniu działań ośłonowych o charakterze socjalnym, co pozwala mieć gwarancję częściowego ich finansowania z budżetu państwa.

Nie bez znaczenia, w całokształcie finansowania działań niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, może być udział funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz innych źródeł zewnętrznych.

Największy udział w realizacji działań strategicznych przypada jednak funduszom samorządu gminnego, wzmocnionym potencjałem sponsorów, przedsiębiorców i innych podmiotów gospodarczych oraz osób fizycznych. Środki finansowe niezbędne do wdrażania działań Strategii mogą pochodzić ze środków na ustawową realizację zadań publicznych, statutową działalność instytucji i organizacji (np. organizacji pozarządowych) lub grantów pozyskanych na realizację konkretnych programów lub projektów.

Budżet planowany na realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Rymanów na lata 2026-2030 będzie oszacowany w okresach rocznych. W 2025 roku wydatki na działania związane z polityką społeczną zawarte w następujących działach budżetu gminy: 851 – Ochrona Zdrowia, 852 – Pomoc społeczna, 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza i 855 – Rodzina sięgnęły 16 593 951,62 mln zł. Zakłada się, że przyszłe wydatki na realizację celów strategicznych oscylować będą corocznie w granicach zbliżonych do wydatków za 2025 rok, jednak z uwzględnieniem planowanych wzrostów wydatków związanych ze zwiększaniem się kosztów realizacji usług, pozyskiwaniem dodatkowych funduszy zewnętrznych na realizację projektów, zwiększeniem intensyfikacji wykorzystania świadczeń społecznych, zmianami warunków formalnych dla udzielania świadczeń czy zwiększeniem zakresu zadań zleconych.

Wskazane wyżej ramy finansowe, stanowią oszacowanie kosztów realizacji niniejszej Strategii. Natomiast wszelkie zmiany w budżecie (uchwale budżetowej) niezbędnym do osiągnięcia celów niniejszej Strategii podlegają zatwierdzeniu przez Radę Miejską, w trybie przewidzianym dla uchwalania budżetu gminy.

Instrumenty realizacji Strategii

Wśród szeregu instrumentów służących realizacji Strategii, należy wymienić instrumenty finansowe, administracyjno-prawne, z zakresu promocji i marketingu, monitoringu, a także narzędzia służące aktualizacji strategii.

Wdrażając Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych, gmina Rymanów będzie musiała oprzeć się o dostępne programy pomocowe, a także prowadzić racjonalną współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi, kościelnymi oraz sektorem przedsiębiorców. W tym sensie niezmiernie ważna będzie akcja informacyjnopromocyjna na temat Strategii i procesów integracji społecznej, wykorzystująca Internet (głównie BIP), prasę lokalną, a także promocję i reklamę bezpośrednią (na przykład zapraszanie do udziału w przedsięwzięciach samorządowych podmiotów mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zadań).

Monitoring i ocena wdrażania Strategii

Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, a także jego ocenę i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne). Monitoring służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomu ich osiągnięcia.

Niniejsza Strategia, po jej uchwaleniu przez Radę Miejską, zostanie opublikowana i udostępniona na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej gminy Rymanów oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Niniejsza Strategia, po jej uchwaleniu przez Radę Miejską, zostanie opublikowana i udostępniona na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej gminy Rymanów oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Głównym Koordynatorem i Realizatorem niniejszej Strategii jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, reprezentowany przez Dyrektora GOPS. Dyrektor GOPS może wskazać Koordynatorów Wspierających, jako osoby/podmioty wspierające realizację poszczególnych Celów (bądź Kierunków działania) niniejszej Strategii. Osoby te, jeżeli nie podlegają służbowo Dyrektorowi GOPS, są przydzielane/delegowane do wskazanych zadań na polecenie Burmistrza (na wniosek Dyrektora MOPS).

Podstawowymi realizatorami Strategii, poza GOPS, są:

- Urząd Gminy;
- Zespół Interdyscyplinarny;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- placówki oświatowe;
- podmioty ochrony zdrowia;
- podmioty kulturalne i sportowe.

Ponadto, partnerami współrealizującymi Strategię mogą być np.: organizacje pozarządowe realizujące zadania spójne z celami Strategii, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej, Poradnie Zdrowia Psychicznego, Komenda Powiatowa Policji, Powiatowy Urząd Pracy.

Stosownie do zapisów Strategii, w miarę potrzeby aktualizuje się istniejące lub proponuje kolejne programy lub projekty z zakresu pomocy społecznej, przedkładając stosowne propozycje Radzie Miejskiej. Istniejące i przyszłe programy pomocy społecznej oraz zawarte w nich projekty realizuje się z uwzględnieniem wizji i misji oraz celów (kierunków działania) ustalonych w niniejszej Strategii.

Do dnia 30 kwietnia każdego roku dyrektorzy i kierownicy placówek organizacyjnych składają sprawozdania za poprzedni rok ze zrealizowanych zadań z uwzględnieniem celów nakreślonych w Strategii. Raport o stanie gminy przedstawiany jest przez Burmistrza Radzie Miejskiej do dnia 30 czerwca każdego roku.

Monitoring powyższy posłuży do ewaluacji zapisów Strategii. W przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych należy podjąć działania aktualizujące obowiązującą Strategię.

Załącznik – Wykaz podmiotów ekonomii społecznej

- Spółdzielnia socjalna KOGUTEK - zajmuje się działalnością w zakresie utrzymania porządku oraz czystości, zagospodarowania terenów zielonych, gospodarki odpadami oraz innych zadań złożonych przez założycieli, instytucje publiczne, przedsiębiorstwa i osoby fizyczne,
- Warsztat Terapii Zajęciowej i Zakład Aktywności Zawodowej - prowadzone przez Stowarzyszenie PSONI Koło w Rymanowie. WTZ - stwarza osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej zmierzającej do ogólnego rozwoju, poprawy sprawności psychofizycznej niezbędnej do prowadzenia przez osobę z niepełnosprawnością intelektualną niezależnego i aktywnego życia na miarę jej możliwości, a także do podjęcia zatrudnienia. Uczestnicy warsztatu poprzez pracę w poszczególnych pracowniach uczą się samodzielności, poznają też zasady instytucji życia społecznego oraz korzystania z nich. ZAZ - prowadzi działalność obsługoworehabilitacyjną w sekcjach: hotelarsko-gastronomicznej oraz ogrodniczej. Osoby niepełnosprawne zatrudnione są w grupach zawodowych: pomoc kuchenna, pomoc hotelarza oraz pomoc ogrodnika. Rehabilitacja zawodowa wspomagana jest przez terapię ruchową, terapię higieny osobistej i zaradności życiowej.
- Organizacje pozarządowe:
 - Fundacja Jaś Wędrowniczek - umożliwia dzieciom i młodzieży wszechstronny rozwój, pomaga uzdolnionej młodzieży realizować ich pasje i spełniać marzenia,
 - Stowarzyszenie ACTIV Pro - ogólnie wspiera i upowszechnia kulturę fizyczną, rekreację ruchową i sport.

UZASADNIENIE

Konieczność opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17 ust 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej.

Dokument został opracowany na zlecenie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej przez Ogólnopolską Grupę Badań Społecznych sp. z o.o. ul. Rynek Główny 28, 31-010 Kraków i uwzględnia elementy wynikające z art. 16b ustawy o pomocy społecznej.

Dokument określa i wyznacza cele strategiczne oraz działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować ich skutki.

Strategia stanowi zatem podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym oraz doprowadzić do integracji społecznej.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w gminie oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: edukacja, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, pomoc osobom niepełnosprawnym, zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

W świetle powyższego podjęcie uchwały w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Rymanów na lata 2026 – 2030 jest uzasadnione.

Opracowała:

Ewa Wais

Dyrektor GOPS